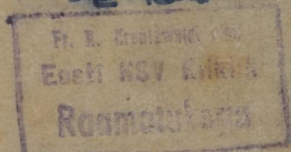

TSIVIILSEADUSTIKU

1935. aasta eelnõu

arvustusi ja täiendus-
ning parandusettepanekuid.

4-1518

Tallinn, 1935.

I.

ÜÜRNIKKUDE SELTSILT "ÜÜRNIK".

Tsiviilseadustiku kava seni väljatöötatud osas seas reegel (§ 1199), mille põhjal kinnisvara üürile õiguse kinnipidada üürniku poolt kinnisvarasse toodud kuuluvad vallasasjad üüriraha ning teiste nõuete kindlustuseks, mis üürileandjal tekivad üürilepingust üürniku vastu.

Kuigi see reegel, nagu kava juurde märgitud allikaist järeldub, on ülevõetud seni kehtivast BES §§ 1403-1405 ja isegi oma redaktsioonis on jäänud muutmatuks, ei saa teda kuigi õnnestunuks pidada, ja sissovõetuna Tsiviilseadustikku, võib ta esile kutsuda raskusi praktilises rakenduses ning põhjustada arusaamatusi ja asjatuid kohutelemisi üürileandja ja üürniku vahel.

Reegel ei märgi ära, oga leidu ka seni väljatöötatud osas kusagil mujal määritelu, mida tuleb mõista "KINNIPIDAMISE ÕIGUSE" all § 1199 mõttes, ehk kuidas seda õigust tuleb teostada. Kas on siin üürileandjal ainult õigus keelata vallasvara välja viia, ehk väljaviimist takistada väljapääsu teede ja uste lukutamisega, tarbekorral paludes politsei abi, või veelgi rohkem, tarvitada kinnipidamise juures füüsilist jõudu? Kõik need küsimused on praktilises elus juba komistuskiviks olnud, arusaamatusi ning kohtukäimisi poolte vahel esile kutsunud, kusjuures kinnisvara üürileandjad on väitnud ja seisukohti kaitsnud, et isegi füüsilist jõudu võib tarvitada ja kui seda üürnik takistab, siis politsei kohale tuua ja üürnik vastutusele võtta omavoli eest kriminaal korras (Notar M. Uesson, advokaadid A. Buldas, H. Hanson ja teis.). Üürnikud aga sellevastu on väitnud, et füüsilise jõu tarvitamine ja vägivaldne asjade väljaviimise takistamine on omavoli tarvitamine, mille eest võib üüriloandjat vastutusele

võtta kriminaal korras. Viimane seisukoht ongi lõpuks püsima jäänud ja Riigikohus seletanud, et „kinni pidada asja, mis üürileandja käes ei ole, viimane selle sõna otseses mõttes „kinni pidama“, s.o. vägivaldselt üürniku käest ära võtma õigustatud ei ole” (Riigik.ts.os.toim. N° 713-32.a.). Kuid see seisukoht ja Riigikohtu otsus on tehtud kooskõlas BES määrustega tervikus, kus kinnipidamise instituut oli reguleeritud BES §§ 3381-3386 määrustega ja kus kinnisvara üürileandja kinnipidamisõiguse reegli juures (BES § 1403 märkus) oli sellekohane viide BES § 3381. Uue Tsiviilseadustiku kava juures aga niisugust märkust oga viidet ei leidu ja näib nagu oleks kavatsus seda kinnipidamisreeglit täiesti iseseisvalt ja sõltumata kinnipidamise üldinstituudist kehtima panna. Niisuguses asjakorras aga kerkiksid üles uuesti kõik endised raskused, mis juba Riigikohtu poolt lahendatud ja asi sattuks jällegi ummikusse. Ei saa seejuures äramärkimata jätta, et niisuguse kinnipidamise õiguse juures kerkib üles veel terve rida muid küsimusi ja nimelt: 1)kas üür tasutud või mitte (BES § 4009); 2)kas asjad kuuluvad kinnipidamisele või mitte (ts.kp.s.§ 973); 3)kas üürileandja asjad kinni peab eravõla kindlustuseks või üüriraha katteks; 4)kas üür kuulub tasumisele otte või möödunud aja eest (BES § 4071); 5)kas üürinõudmine üldse õigustatud või mitte; 6)kas väljakolija üürilepingu üles ütelnud või mitte (BES § 4106); 7)kas üüriobjekti peale tehtud hädavajalised ja kasulikud kulutusod üürileandja poolt tasutud või mitte (BES § 4066,4067); 8)kas üüri tasumise kohustus pole langenud ära, sest üüritud asja ei saadud kasutada (BES § 4075); 9)kas üüritud ruumides olomas puudused ja emadused, mis takistavad asja kasutamist ja õigustavad üürivahekorra ühekülgselt lõpetamist või mitte (BES §§ 4122,4125) jne.jne.?

Samal ajal üürniku varandus saab kinnipeetud, üürnik peab puupaljalt uute korterisse kolima ja on sunnitud üürileandjaga tuli-

kat ja kulukat protsessi algama, mis võib lõppeda üürniku võiduga. Siit järgneb, et Tsiviilseadustiku kavas ettenähtud üürniku vara kinnipidamise õigus on otstarbetu, eluvõõras ja ülevõõraline.

Kui seni kehtiva BES järgi oli tahetud kindlustada üürivõla kättesaamise võimalust eesõigustatud korras üld-kinnipidamise instituudi kaudu ja see eesmärk on kahtlemata ka Tsiv.sead. kava § 1199, siis võiks § 1199 praegusel kujul välja jääda ja teda mahutada „kinnipidamise instituudi“ peatki alla, veel lihtsam oleks aga seda küsimust lahendada sel teel, et ts.kp.s. § 1215^a ettenähtud eelisõigustatud nõuete loetelu saaks täiendatud üürivõla nimetusega, missuguse lahenduse küsimusele on annud ka Riigikohus oma otsusega Nr.713-32.a. ja millega oleks üürileandja täiel määral kindlustatud, et ta üürivõla eelisõigustatud korras kätte saab.-

II.

EESTI NOTARITE ÜHINGU JUHATUSSELT.

§ 96-II lõige tuleks täiendada: „Kui asutise põhikirjas või asutamiseaktis ei ole vara kohta teisiti korraldatud.”

§ 112 kustutada sõnad: „majandamiseks ja loomad”.

Tegelik elu näitab, et talukohad harva müüakse ühes põllutööriistade, masinate ja loomadega ja et sarnane üleminek ei tähenda käitise purunemist; vastupidi müüja harilikult jätkab põllumajapidamist teisel ja vajab seal oma elus- ja eluta inventari, ostjal sageli näib puuduvat erilise huvi võõra inventari vastu tervikus, kuna pealegi hinna üle harilikult kokku ei lepita.

Eeskiri tekitab siis raskusi, kui koos majandatakse mitut maakohhta, kui võõrandatakse osa maakohast, kui maakohht panditakse, kui lahtiste võlgade sisse nõudmist tahetakse suunata inventaarile jne. Sellepärast tundub otstarbekamana üldreeglis eluta ja elus inventaari mitte lugeda maakoha päraldiseks, võimaldades erandite tegemist, kus just tahetakse.

§ 115-II 1. redigeerida: „Veesõiduki päraldisteks loetakse aerud, ankrud, paadid, taaklus ja vajalikud navigatsioonivahendid, nagu kompas, sekstant, logi, merekaardid jne.”

Sellega satuksid seadusse tegelikult tarvitataavad nimetused ja väheneksid arusaamatused selle kohta, mida lugeda laeva päraldiseks.

§ 288-II 1. tuleks täiendada nii, et abieluleping peab sõlmitama notariaalkorras; see nõue on vaid kaudselt näha § 291 tekstist.

§ 290 juures oleks vaja selgitada, kes oleks allealise abielunaise esindajaks sarnase abielulepingu sõlmimisel, kus

pealo varavahekordade korraldatakse ka abikaasade isiklikke suhtoid, muidugi § 289 piires. § 382 jätud näit. isa õigus küünib vaid varavahekordade korraldamiseks.

§§ 313-346 kohta. Antud varavahekordadest näib varasoetus sobivat neile abieludele, kus abiolunaine emakohuste kõrval suuremal või vähemal määral tegutseb tulunduslikult, ja varalahusus - neile abieludele, kus abiolunaine kas täidab vaid emakohuseid või ka neidki ei täida. Varaühendus ja varaühisus näivad aga olevat igasuguse tõmbejõuta, mida teatava määrani tõendab ka meie seniste abielulepingute sisu ja arv. Võib juba ette ütelda, et neid kaht varavahekordade kuju saab meil ette tulema õige harva. Sellepärast on teatavas mõttes asjata neid kahte kuju ülal pidada ja jätkuks ühest, nimelt varaühendusest, mis ei loo ajutisi ühisomanduse fiktsioone ega nõua kinnistusraamatute õienõuet. Igatahes tuleks § 314-III lõikes saatuda ainult § 300 (378^{4A}) pp.2-5 peale, muidu kaotavad §§ 317-319 oma mõtte.

§ 408 tuleks võimaldada võõra lapse lapsendamist ka neile, kellel on abielus laps või lapsed.

On palju perekondi, kes on omad lapsed juba varakult elujärjele seadnud või kelle oma laps ei sobi nende senise ettevõtte jätkamiseks ja kes neil ja mitmel muul kaalutlusil vajavad veel last.

§ 478 (ka 778-784) „Inventaariõiguse“ asemele tuleks võtta „Inventuuriõigus“.

§ 566 redigeerida: „Avalik testament tehakse pärandaja poolt isiklikult Notariaalsaadustikus ettenähtud korras.“

Avalikuks loetakse ka kodune testament, mis on Notariaalseadustikus ettenähtud korras testaatori poolt isiklikult antud notarile hoiule ja ei ole sealt tagasi võetud enne testaatori päranduse avanemist."

§§ 567-574 selles tõttu kustutada kui üleaarused.

Ei ole vajadust neid kahtlemata protsessuaalilmega norme siin korrata, mis juba eriseaduses olemas, pealegi üksikasjalisemalt.

§ 576 muuta nii, et kahe tunnistaja asemel nõutakse kolme tunnistajat.

§ 577, 578 nii täiendada, et isik, kes testaatori palvel koduse testamendi koostas või puhtalt ümber kirjutas, ei või alla kirjutada kirjaoskamata testaatori eest.

Kui notariaaltestamendi juures on kaks tunnistajat ja kolmandaks, pealegi avaliku usaldusega varustatud tunnistajaks, notar ise, siis ei ole loogiline koduseid testamente usaldada kahe tunnistaja osavõtul. Koduste testamentide võltsimise võimalust, kui testator on kirjaoskamatu, tuleks raskendada.

§ 583-III l. redigeerida: "Kui pärandaja teeb suulise avalduse kaitsevõtteenistuses sõja ajal, siis võib kohtu aset täita tema ülemus ohvitseri auastmes."

Rahu ajal peaks kohus ka kaitseväelastele kättesaadaval olema, sõja ajal ei ole aga kaptenid alati käepärast.

§ 723 redigeerida: "Pärimise ja pärimisest loobumise leping sõlmitakse Notariaalseadustikus avalikkude testamentide tegemiseks ettenähtud korras."

Notariaalseaduse reformimisel on kavatsusel arkaalset aktiraamatut kaotada ja võtta tarvitamisele moodsad kindlustusviisid. Ei ole vajadust nõuda poolte üheaeg-

set esinemist; mis vahel ka hoopis võimatu täita.

Tcine lõige kuulub Üldossa.

§ 726-II l. redigeerida: „Muutmine ja tühistamine võib toimuda ainult Notariaalseadustikus avalikkude testamentide togemiseks ettenähtud korras.”

§ 782 kas teadete andmise kohustus ei tuleks laiendada ka neile, kelle tegelikul valdamisel pärandus osutub (vaata Krim.sead.§ 572 p.2).

§ 881-II l. tekitab raskusi: § 1104 põhjal loetakse hoone põlise rendiõiguse päraldiseks; kui sarnane hoone on kinnistusraamatusse kantud, kuid põleb ära, ilma et uut püstitataks, tema kustutamiseks kinnistusraamatust aga näiteks kreditorilt nõusolekut ei ole võimalik saada, siis tekib olukord, kus kinnistusraamat ei vasta tööolule. Ka ei ole kõik õigustatud isikud enam kinnistusraamatust nähtavad (vt.§ 1248). Viirane märkus käib ka § 382 kohta.

§ 883 redigeerida: „Asiõigused tekivad ja saavad oma järje kinnistusraamatusse kandmisega, kusjuures ühel ajal kinnistatud mitmest võistlevast asiõigusest loetakse vanemaks see, mis varem kinnistamiselt esitatud. Eelmisest vanuse järjest võib iga õiguseomanik loobuda noorema asiõiguse kasuks.

Sõna „kuupäev“ ei näi käesoleval korral olevat juriidiline mõiste. Ei ole sünnis käesolevas seadustikus tarvitada sõna „päevik“. Sõna „jõud“ ei sobi kõigile asiõigustele. Sõnad „celdusel ... lisatud“ siin kohal ülearused; täpsemalt korraldatakse see Notariaalseadustilus.

§ 884 kustutada kui eeskiri, mille loht on eriseaduses ja mis ka Notariaalseadustikus üksikasjalisemalt olemas.

§ 885 kustutada § 883 uue redaktsiooni tõttu. Igal juhul ei tuleks nõuda kokkulopet, kuna piisab tagasiastuja ühekülgselt avaldusest.

§ 892 redigeerida: Sissekanded tehakse asjast huvitatud isiku notariaalkorras tõestatud avalduse põhjal, millele tuleb peale muu juure lisada ka selle isiku nõusolekuavaldus kelle vastu sissekanne suunatud.

Viimast nõusolekuavaldust ei ole vaja, kui (edasine redaktsioon).

Iga sissekanne ei vaja omaniku avaldust (näiteks § 1238-II 1.) Sissekande muutmist või kustutamist ei ole vaja eriti mainida, kuna see sünnib ikkagi uue "sissekande" tegemise teel. Paremini on säilitada kehtiva seaduse (Not.sead.§ 340 p.2) redaktsiooni, kuna see on osutunud väga tabavaks ja hõlmavaks.

§ 893-II 1. kustutada, kui käesolevas seadustikus ebakohane pisiasi.

§ 894-I lõikest kustutada "eriti kustutamist", kui ülearused;

-III lõige vajaks rohkem sisukust.

§ 895 redigeerida: Kui mõni sissekanne on õigustamata, siis võib (edasine vana red.)

Õigustamatuteks võivad osutada mitte ainult asiõiguse sissekanded; sissekande muutmise või kustutamise sünnib ka sissekande kaudu.-

§ 951 leiduv lause "mida võidakse kanda kinnistusraamatusse" eeldab, et kusagil peab olema näidatud, mida siis võidakse kanda kinnistusraamatusse. Vastavalt tuleks täiendada § 876-dat.

§ 958 puhul tuleks tähelepanu juhtida sellele, et meil on palju obrokpidajaid, kellel puudub võimalus enese sissekand-

miseks kinnistusraamatusse obrockipidajana. Kas ei oleks käesolevat eeskirja võimalik laiendada ka obrockiõiguse peale?

§ 959 sõna „kustutamine” ei sobi, kuna tegelikult ühtki sissekannet tavalises mõttes ei kustutata, vaid asendatakse uue sissekandega; eriti omandusõigus kustub sel teel, et uus omanik sisse kantakse. Hästi mõeldav ei ole ka kinnisasja hävimine meil, kus ei tunta maavärisemisi ega kalda ärauhumist tunduval määral; see oleks mõeldav vaid kinnistatud laevade juures.

§ 969 tuleks liita § 966-ga ja lõpp redigeerida: „... kui nad on püstitatud kinnistusraamatusse kantud põlise rendiõiguse või hoonestamiseõiguse alusel.”

Mitmes §-is tarvitatakse sõna „kinnistusraamat” ainsuses ja nimelt neil korradel, kus korraldatakse sissekandeid; Not.sead.§ 303 ja järgm. järgi on kinnistusraamat vaid dokumentide koguks, kuna sissekannete jaoks on register. Arusaamatuste vältimiseks oleks soovitav tarvitada „kinnistusraamatud” (mitmuses) või „kinnistusregister”.

§§ 1027-1037 tuleks täiendada kruusa, liiva, savi ja paekivi võtmine ja lina leotamise servituutidega.

§§ 1129-II 1. ja 1131-II 1. tuleks sõna „omandusso” asendada sõnaga „valdusse”.

Omandusse üleminek toimub vaid kinnistamisega, see ei ole aga ostueesõiguslase nõusolekuta võimalik (vt. §§ 880, 892, 952).

§§ 1206-1210. Ühte neist tuleks täiendada lausega, et hüpoteegi pantkiri on üleantav vaid nimeliselt.

§ 1228 ettenähtud oelisõigust tuleks piirata, näiteks § 1226 eeskujul. Muidu võidakse seda õigust kurjasti tarvitada

hüp.kroeditoride vastu.

§ 1239-I l. tuleks täiendada juhtnõõridega, kes määrab iga osa väärtuse ja millistel alustel.

Kui see jääb ainult omaniku võimupiiresse (näit. kui kokkulepet ei saavutata), siis võib ta osade väärtused määrata täiesti omapead; isegi praeguse seadusliku hinna temale kohuslikuks tegemisest ei ole palju kasu, kuna sead. hind on tulekindlustuse hindamise kaudu tema poolt tugevasti mõjutatav.

§ 1241-III l. tuleks alternatiivselt võimaldada ka ühe pantkirja väljaandmine, ainult varustatult mitme kinnistuspealkirjaga.

§ 1250 kustutada sõnad „avaldusel kinnistusjaoskonnas“.

Need sõnad teevad §-i mõtte segaseks.

§ 1253-II l. redigeerida: „... kui seesuguse kokkuleppe võimalus on kinnisvõlakirjas ette nähtud“.-

III.

H. SIIMER'ilt.

Eelnõu § 44-as väljendatud äraolija mõiste on väljendatud puudulikult ja ei ole sisuliselt õige ega haarav. Selle §-i juures on tehtud saade B.E.S. §§-le 3076, 3077 ja 3079, kuid on tõlgitud ainult § 3076, mille järgi äraolijaks loetakse see, kes ei ole sel kohal, kus ta peaks olema, või kus toimub midagi, mille kohta temal on õigusline huvi. Kui pankrottmeister põgeneb välismaale, siis ei ole tal omas endises elukohas arvatavasti enam mingit huvi; huvi võiks olla tema kreditoridel. Äraolija mõistet selle sisu järgi võiks järgmiselt määritleda: „Äraolijaks loetakse see, kes eeldatavas elukohas ei ela, on sealt lahkunud kas ajutiselt või jäävalt“.

Eelnõu § 68 järgi on üldkoosolekul õigus oma organites tegevusevaid isikuid igal ajal ärakutsuda „olenemata põhikirjast, kui tõsine põhjus ärakutsumist õigustab“.

Üldkoosoleku ja tema poolt valitud organite vahel on juriidiline vahekorid, mille järgi neil on üksteise vastu teatavad õigused ja kohused. Seda juriidilist vahekorda ei saa teisiti muuta, kui seaduses või põhikirjas ettenähtud põhjustel. Praegusel kujul redigeeritud § 68 annab üldkoosolekule võimaluse oma organitesse valitud isikuid ärakutsuda põhjustel, mis ei ole põhikirjas nimetatud. Sarnane võimalus loob aga olukorra, et ärakutsutud isiku kaebusel üldkoosoleku otsuse vastu kohus ei saa kontrollida, kas isiku ärakutsumine on sündinud seaduspäraselt, mispärast ärakutsutud isikul üldse puudub enesekaitse võimalus. Sellepärast oleks vaja eelnõu § 68-da mõistele „tõsine põhjus“ anda ka sisu, nagu see Saksa tsiviilseaduse § 27-as on väljendatud, kus ärakutsumise põhjustena on ettenähtud jäme kohuste rikkumine ja saamatus korrapäralises asjaajamises.

Eelnõu § 68 kohta tehtud märkus käib ka eelnõu § 76 kohta, mille järgi üldkoosolek võib liiget välja heita „mõjuvatel põhjustel mis ei ole põhikirjas tähendatud“.

Eelnõu § 77-da esimene osa, kus öeldakse, et väljaastunud või heidetud liikmed ei oma nõudmisi ühingu või liidu varanduse peale, sisu poolest ei ole küllalt selge ja võib luua arusaamatusi. Võiks redigeerida § 77 üldse järgmiselt: Väljaastunud või väljaheidatud liikme õigused ja kohused lahendatakse põhikirja alusel liikme ühingu olemise ajani.

Eelnõu § 504 III lõikes väljendatud mõtted teksti kokkusu-
rutuse tõttu ei ole küllalt selgesti väljendatud, on raskesti arusaadavad. Oleks vaja tähendatud § 504 osa arusaadavamalt redigeerida.

Eelnõu § 530 III lõige, kus on öeldud: „Kui pärandaja ei ole surnud oma viimsel elukohal siis teatab sellist surma koha kohus viimse elukoha kohtule“, on teksti poolest ebaõnnestunud. Mida peab mõistma harilik kodanik, mitte jurist sõnade all „surma koha kohus“ ja „viimse elukoha kohus“. Võiks eelpoolnimetatud lausct redigeerida järgmiselt: „Kui pärandaja ei ole surnud viimsel elukohal, siis teatab tema surmast kohus, kelle piirkonnas ta suri, kohtule, kelle piirkonnas oli pärandaja viimane elukoht j.n.e.“

Eelnõu § 358 on redigeeritud järgmiselt: Kui abielumees on lapsel abielulisuse tõcks võtnud või kui vaidluse tähtaeg on kasutamata möödunud, siis on vaidluse tõstmine veel võimalik ainult sel juhul, kui selgeks tehakse, et vaidluseks õigustatud isik pottuse mõjul lapsel abielulisuse õigeks võttis või vaidluse tõstmata jättis.

Antud juhul on abielumehele, kes võõra lapse omaks võttis, õigus antud selle vastu väielda, kui omaksvõtmine on sündinud pettuse (või ka eksituse) tagajärjel. Elus on tulnud ette juhtu-

mid, kus abielumees võõra lapse on teadlikult omaks võtnud. Sarnased juhtumid võivad ka edaspidi olla. Niisugustel juhtudel peaks võimalus olema lapse abielulisuse vastu vaielda. Tekkivad küsimused, kes on sellest huvitatud ja õigustatud. Kui asuda sarnasele seisukohale, et abielumehel, kes kord lapse omaks võttis, puudub sarnane õigus, siis peaks see võimalik olema vähemalt lapsel endal, kas isiklikult või oma esitajate kaudu, kuna lapse isiklikud ja varanduslikud huvid antud juhul on puudutatud:

Muravjovi komisjon arutades kord seda küsimust asus sarnasele seisukohale, et lapse abielulisuse vastu võib vaielda ainult tema ema mees, aga mitte keegi muu, väljudes sellest seisukohast, et abielu on püha, ja et abielust tekkivatesse küsimustesse ei ole õigustatud end segama kõrvalised isikud.

Sellepeale peaks esmalt vastama, et abielu ei või oma pühaduse kaitse alla võtta võltsimist ega pettust. Kui abielu pühadust on juba rikutud ja sellest on tekkinud teatavad juriidilised vahekorrad, siis tuleb sellega kui paratamatusega arvestada. Peale selle peab tähendama, et Muravjovi komisjon arvestas tolleaegse kristliku ilmavaatega ja kristliku abieluga, meil on aga maksev kodanlik abielu.

Kui lapse ema abielumees on võõra lapse omaks võtnud, siis tegelik olukord on sarnane, mis on lapsendaja ja lapsendatu vahel. Eelnõu § 417 näeb ette ka lapsendamise tühistamise võimaluse.

Peale selle peaks lapsel õigus jääma oma loomuliku isa kindlaks teha tihes sellest järgnevato tagajärgedega, mis on isa ja lapse vahel. Eriiline huvi oma loomuliku isa kindlaks teha võib lapsel siis tekkida, kui abielu tema ema ja selle mehe vahel on lahutatud ja laps on jäetud ema juure.

Sellepärast võiks minu arvates eelnõu § 358 järgmiselt redigeerida: „Kui abielumees on lapse abielulisuse tõeks võtnud, või kui vaidluse tähtaeg on kasutamata möödunud, siis on vaidlus veel võimalik niisugustel juhtudel, kui selgeks tehakse, et abielumees on võõra lapse omaks võtnud, kas teadlikult, või pettuse ehk eksituse mõjul”.

Eelnõu § 767 käsitab päranduse nõude kustumise tähtaegu, kus on ettenähtud pärandusenõude kustumine: 1) selle nõude mitteülesandmise korral päranduse avanemise kuulutuses määratud tähtaja jooksul, 2) kahe aasta pärast, arvates päranduse avanemise teada- saamisest ja 3) igal juhul aga kümne aasta möödumisest pärast päranduse avanemist.

Peab ütlema, et see viimane 10 aastane tähtaeg on esiteks ülearune, sest et iga nõue, mis üldse aegub, aegub igatahes 10 aasta jooksul aegumise algusest arvates; üle 10 aasta aegumise tähtaegu ei näe ette kehtiv tsiviilseadus, ega ka tsiviilseaduse eelnõu. Teiseks võib sarnane väljendus „igal juhul aga kümne aasta möödumisel pärast päranduse avanemist tekitada kohtu-praktikas arusaamatusi, niisuguste juhtude kohta käib väljendus igal juhul”. Eelnõu § 767 lõpp on võetud B.E.S. § 2620 eeskujul, kuid selle §-i lõpp on kohtupraktikas küllalt arusaamatusi ja vaidlusi tekitanud, ja sellepärast oleks vaja pärandusenõude aegumise tähtajad täpselt ja selgesti seaduses väljendada. Pärandus, kui niisugune, ei ole mingi asi, mida selle omanik võib 10 aastase tähtaja jooksul välja nõuda isikult, kes seda seadusevastaselt valdab, vaid õiguste ja kohuste kogu. Oleks ebasoovitav rahvaste- majandusliselt lubada kellegi pärijale esineda pärandusenõudega oma kaaspärijate vastu 10 aasta jooksul, kes heausuliselt on päranduse vastu võtnud ja on seda kasutanud kui omanikud. Ka on raske pärast pikema aja möödumist pärandaja surmast päranduse koosseisu ja selle väärtust kindlaks teha. Sellepärast oleks

soovitav, et päranduse nõue saaks kustunuks arvatud kahe aasta pärast arvates päranduse avanemise teadasaamisest, mispärast eelnõu § 767 lõpp „igal juhul aga kümne aasta möödumisel pärast päranduse avanemist“ tuleks maha kustutada.

Muu seas loen vajalikuks peatuda ühe küsimuse juures, mis kohtutel on tulnud korduvalt arutada, nimelt, kas on võimalik põlise kruntrendi ehk nagu eelnõus nimetatakse põlise rendi õigust omandada iganenud valduse alusel. Riigikohus ei ole seni seda küsimust veel arutanud. Kuid vaatamata sellele, missuguse seisukoha Riigikohus ses küsimuses võtab, võib see küsimus ikkagi vaidlusi tekitada.

Prof. Trjutrjumov omas artiklis, mis avaldatud Õiguse Nr.1 1935.a. asub seisukohal, et põlise kruntrendi õigust Balti Eraseaduse järgi on võimalik omandada iganenud valduse põhjal. Kohtud aga, Rahukogud ja Kohtupalat ses küsimuses olid vastupidisel arvamisel. On teadmata, kas kodifikatsiooni komisjon seda küsimust üldse on arutanud, seaduse eelnõu minu arust selle küsimuse peale vastust ei anna. Seletuskirjas eelnõu juure lhk. 94 öeldakse muuseas. „Kinnisasi omandusõiguse esemena saab omaette olemust ning põline rendiõigus omaette. Kinnisomanduse ning põlise rendiõiguse seesugune paralleelne olemasolu ning käsitletus võimaldab selgust mõlema vastastikustes vahekordades, tõstab mõlema käibelist võimet ja väärtust ning hõlbustab mõlemal täita oma funktsioone....“ Kuna seaduse eelnõu ega selle juure antud seletuskiri tähendatud küsimust ei puuduta, sellepärast oleks soovitatav, et kodifikatsiooni komisjon oma seisukoha ses küsimuses väljendaks ja seaduse eelnõu sõna selgesti fikseeriks, et ära hoida asjatuid vaidlusi ja kohtuprotsesse ses küsimuses.

Kihluse instituudi kohta (avaldatud "Päevalehes" nr.225,1935)

Meie tsiviilseadustiku eelnõusse on võetud meie kohtupraktikas vähe tuntud kihluse instituuat.

Nagu teada, on kihlus pärit keskajast, mis endast sisaldab teatavat kommet, mille järele peigmees ja pruut andsid üksteisele töötuse astuda abiellu. On selge, et kihlus kui töötus astuda abiellu ei ole juriidiliselt mingisugune leping või eelleping abiellu astumiseks, ja kihluse kui lepingu peale ei vaata ka seaduse eelnõu, sest kihluse põhjal ei saa üks kihlatuist ^{isiklikke} sundida teist abiellu astuma. Ka ei reguleeri kihlus kihlatute/vahekordi, vaid nende varalisi vahekordi sel juhul, kui kihlusele ei järgne abielu ja kihlus tühistatakse või kaotab oma maksvuse.

Peatudes esmalt kihluse tekkimise juures jääb üldse selgitamatuks, mis ajast peale algab kihlus ja mil viisil see peab sündima, kas avaliku teadaandega ajalehes, kuulutusega "R. Teatajas", vastava teadaandega perekonnaseisumetile, või jätkub suulisest teadaandest kahele-kolmele isikule. Samuti on jäänud määritlemata kihluse lõpetamise viis. Eelnõu § 219 järele kihlus kaotab oma maksvuse, kui kihlusele ei järgne abielu sõlmimist hiljemalt ühe aasta kestes. Kuid mil viisil tuleb tühistada kihlus ühe aasta kestes, arvates kihluse algusest, kas mingisuguse teadaande põhjal või tsiviilhagi teel, selle kohta ei ole seaduse eelnõus jällegi midagi üteldud.

Peatudes kihlatute varanduslike vahekordade juures, kihluse maksvuse kaotamise või selle lõpetamise puhul, leiame järgmist.

Seaduse eelnõu § 221 näeb ette kihluse tühistamise tagajärjed kihlatute kokkuleppel või põhjusel, mida kummalegi ei saa süüks panna, ja eelnõu § 222 näeb ette tagajärjed, kui üks kihlatu mõjuva põhjuseta astub kihlusest tagasi või välja kutsub teise poole tagasiastumise oma süü läbi, mis mõjuvaks põhjuseks on tei-

se poole tagasiastumisele. Viimasel, s.o. § 222-s ette nähtud juhul kihlusest tagasi astuja poole vastu võib esineda kahjutasu nõudega. Seaduse eelnõus ei ole aga midagi üteldud selle kohta, mil alusel kihlusest tagasi astuja tuleb süüdi tunnistada, millised on need põhjused, mida kohus peaks arvestama. On selge, et abielu lahutamise põhjusi ei saa võtta kihluse tühistamise põhjustena, kuna kihluse peale ei saa vaadata kui poolte abielu peale. Praeguses, kehtivas seaduses on ette nähtud peale kihluse tühistamise poolte kokkuleppel veel kihluse tühistamine ühe poole nõudel vastikuse tunde pärast teise poole vastu. Vaevalt on võimalik seaduses kindlaks määrata mingisuguseid süü liike, mida tuleks käsitada kihluse tühistamise põhjustena. Tuleb arvestada ka seda, et kihlatute vahel võivad ilmsiks tulla kas hingelised või füüsilised vastolud, mis oleksid takistuseks eeloleva abielu sõlmimiseks, milliseid vastolusid ei saa aga kummalgi kihlatule süüks panna. Kuidas sarnasel juhul süüküsimust kihlatute vahel lahendada? Peale selle võivad abiellu astumiseks olla sarnase iseloomuga takistused, mida kihlusest tagasi astujal poolel piinlik on avalikkuse ette tuua. Kui kihluse peale ei saa vaadata kui mõnesuguse lepingu või eellepingu peale, nagu eelpool üteldud, siis on aluseta kihluse tühistamise juures juurelda veel mingisuguseid s ü ü k ü s i m u s i, mida tuleb käsitada lepingute tühistamise korral, kus süüküsimusega on ühendatud kahjutasu nõudmised.

Praegusel kujul redigeeritud tsiviilseadustiku eelnõu § 222, mis räägib kahjutasu nõudmisest kihlusest tagasiastumise korral ühe kihlatu süü pärast, võib välja kutsuda pahatahtlikke kahjutasu nõudeid teise kihlatu poolt, kes nõus ei ole kihlusest loobuma, kuigi ta ei oleks soovinud teise poolega abiellu astuda.

Kihlatute vahel kihluse lõpetamise tagajärjel tekkivad va-
randuslikud vahekorrad on lahendatavad Balti Eraseaduses § 3703-s

väljendatud põhimõtte järele, kus on üteldud: „Kui keegi annab midagi teatava oodatava sündmuse eeldusel, siis on tal õigus seda saajalt tagasi nõuda, kui oodatud sündmust ei järgne, s.o. Rooma õiguse põhimõttel causa data, causa non secuta“. Kui isikud, kes üksteisega soovivad abiellu astuda, on üksteisele kingitusi teinud, või on neile kolmandate isikute poolt abiellu eeldusel kingitusi tehtud, siis sel korral, kui abiellu ei järgne, tuleb endine seisukord jalule seada, s.o. kingid tuleb tagasi anda. Ei ole tähtis kingituste tagasisaamise mõttes, kas isikud, kes tahtsid abiellu astuda, olid kihlatud või mitte, vaid tähtis on, kas abiellu järgnes või mitte. Kihlus kui niisugune ei loo endast mingisuguseid varanduslikke vahekordi kihlatute vahel. Pole ka kuulda olnud, et kihluse pärast oleks tekkinud mingisuguseid kohtuprotsesse. Seepärast pole alust hakata looma uusi juriidilisi norme, millede vajadust tegelik elu pole näidanud.

Igatahes on kihluse instituit meie triviilseadustiku eel nõus puudulikult välja töötatud ja tehniliselt praegusel kujul vastuvõtmatu.

IV.

EESTI NAISLIIDU JA EESTI AKADEEMILISTE NAISTE

ÜHINGULT.

II. Raamat. Pererkonnaõigus.

I. Osa. Abielu.

I. Peatükk. Abiellumine.

I. Jagu. Abiellumisvõime.

§ 211. Abielluda võib meesisik, kes on vähemalt 18.a. ja naisisik, kes on vähemalt 17.a. vana.

Soome § 2.

Põhjendus: Naisisiku abiellumise iga on tõstetud ühe aasta võrra, silmaspidades, et naisorganismile on lapse sünnitamine liiga noores eas kurnav. Samuti mõjub vanemate noor iga lapse tervisele halvasti.

§ 212. p. 2: (otsejoones hõimlaste vahel) välja jätta, juurde lisada p. 5 parandamata vaimuhaigetel, pidalitõbistel, langetõbistel ja suguhaigetel haiguse nakkusjärgus, p. 6 isikutele, kes oma teo iseloomust ja tähendusest ei suuda aru saada, ehk oma tegevust juhtida.

Põhjendus: Väljajäetud on eelnõust p. 2, mis keelas abielu otsejoones hõimlaste vahel. Sarnane keeld puudub kehtivas Abieluseaduses ja selle keelu maksmapanemine ei näi olevat põhjendatud eugeeniliste nõudmistega, mis tingivad abiellumise keelu lähidate veresugulaste vahel.

Juurde on võetud p. 5 kus loetletud haigused, mis eugeenilisest seisukohast väljamineks peaksid abiellumise takistuseks olema. Samad põhjused takistavad abiellumist ka kehtiva Abielu seaduse järgi (§ 4 p.1,2,4 ja 5).

Eelnõu § 254-as on abielu kestvusel tekkinud parandamata vaimuhaigus, samuti nakkav suguhaigus, pidalitõbi (kehtivas abieluseaduses ka langetõbi § 26 p.1) lahutuse põhjuseks. Loogiliselt peaks siis ka keelatud olema abiellumine samadel haigetel.

Tekib küsimus, kas sarnased abielud peaksid kuuluma tühiste (§§ 231-239) või vaieldavate (§§ 240-246) liiki. Kehtiv seadus loob tühiste liiki: parandamatu vaimuhaigete, pidalitõbiste ja raskel kujul langetõbiste poolt sõlmitud abielud (§ 12 p.3), kuna ühe abikaasa suguhai- gus nekkavuse järgus abiellumise ajal andis teisele õiguse nõuda abielu maksusetaks tun- nustamist (§ 14 p.2). Kuna ühiskond on huvita- tud sellest, et parandamata vaimuhaiged, ras- kel kujul langetõbised ja pidalitõbised ei saaks soetada järeltulevat sugu, mis enamal jacl juhtudest muutuks temale asjata koormaks ja nõuaks riigilt ning omavalitsuselt ülalpi- damiseks ja ravimiseks suuri kulusid, siis peaks vähemalt senikaua, kuni sarnaste isiku- te suguvõimetus kogemine pole sunduslikuks tehtud, koelama nende abielud ja ühes sellega jätma ka riigile õiguse taotleda sarnaste isi- kute vahel sõlmitud abielude tühistamist. Seda enam, et eelnõu § 235 järgi see õigus riigi- võimu esitajal on isegi neil juhtudel, kui üks abikaasadest abielusõlmimise ajal ei suutnud oma teo iseloomust ega tähendusest aru saada või oma tegevust juhtida. Õieti peaks see juht, mis riivab vaid ühe abielluja isiklisi huvisid, õiguse andma asjast huvitatule endale vaielda sarnase abielu vastu. Kui aga eelnõu järgi juba siin riigivõimule antud vahelesegamise õigus, siis seda enam oleks sarnane õigus va- jalik parandamata vaimuhaigete, raskel kujul langetõbiste ja pidalitõbiste suhtes.

Lõpuks on juurde võetud ka punkt 5, mis kee- lab abielu isikute vahel, kes oma teo iseloo- must ja tähtsusest ei suuda aru saada ehk oma tegevust juhtida.

Selle punktiga § 212 täiendamine on juba sellepärast vajalik, et eelnõu § 235 järgi sarnaste isikute poolt sõlmitud abielud tühis- teks loetakse. Kui aga sanktsioon olemas, siis on vajalik ka norm, mille rikkumisele sankt- sioon järgneb.

Kehtivas seaduses sisaldab seda keeldu § 4 p. 3, kuna sanktsioonid ettenähtud §§ 12 p. 3 ja 14, mis erinevad selle järele, kas põhjus oli kestev või ajutine.

§ 213. muutmata.

§ 214. juurde lisada punkt 4:

4) lahutatud naine, kui kohus, kes abielu lahutanud, selleks nõusolekut annab.

Läti eelnõu § 14 p. g.

Põhjendusi: Erandjuhtudel, näit. kus abielu lahutatakse põhjusel, et abikaasad vahetpidamata kauemat aega lahus elanud: (§ 248) - pahatahtlik mahajätmine, mis üle aasta kestnud; (§ 250) - lahuselu; (§ 251) - vahetpidamata lahuselu kokkuleppimatuse tõttu üle 2 aasta; (§ 252) - lahuselu üle 3 aasta, - võib kohus anda naisele õiguse abielluda enne 10 kuu möödumist eelmise abielu lõpetamisest, kuna pole sarnastei juhtudel põhjust eeldada, et ta oleks rase oma lahutatud mehest. Loa andmine kuulub kohtule, kes abielu lahutanud, kuna sellel asjaolude järele võimalik otsustada, kas sarnase loa andmine on õigustatud. Palve võib esitada ka abielulahutuse protsessi kostvusel ja siis see lahendatakse ühes asja sisulise otsustamisega. Kuid võimalik on sarnase palvega esinoda ka peale kohtu otsuse jõusse astumist, millega abielu lahutatud.

§ 215. muutmata.

§ 216. I lõige muutmata.

II lõige:

Kui üks vanematest või lapsendajatest on surnud või tema asukoht teadmata, või kui ta on kestvalt võimetu tahteavalduse tegemiseks, või kui tal puudub vanemlik võim või kui temalt ei ole võimalik hankida suure vaeva või ajakulutusega arvamist selles küsimuses, siis on teise vanema ehk lapsendaja nõusolek küllaldane.

III lõige:

Kui vanemad, lapsendajad või eestkostjad ehk üks neist, mõjuva põhjuseta keelduvad (jne. lõpp muutmata).

Põhjendusi: Teisest lõikest on väljajäetud esimese lõikega vastolus olev põhimõte, mille järele alaealiste

abiellumiseks ainult nende isa nõusolek vajalik sel juhul, kui mõlemad vanemad elus. See põhimõte, et mõlemate abikaasade nõusolek vajalik varandusliste küsimuste otsustamisel, on eelnõu poolt tunnustatud. Ei ole mingit põhjust alaealistele abiellumise loa andmisel asuda teisele seisukohale. Täpsemalt on redigeeritud teine lõige ka lapsendajate suhtes, kus samuti tegemist abielupaariga. Kolmandas lõikes on ettenähtud lahenduse kord ka nendeks juhtudeks, kus vanemate, lapsendajate ehk eestkostjate arvamised lahku lähevad. Ka neil juhtudel otsustab küsimuse hoolekande kohus.

2. Jagu.

Kihlus.

§ 217. muutmata.

§ 218. muutmata.

§ 219. II lõige:

(Kui kihlusele ei järgne abiellumine 1 a. kestel kaotab kihlus maksvuse) välja jätta.

Põhjendusi: Ei ole põhjust piirata tähtajaga kihluse lepingu maksvust. Meie oludes on küllalt juhtusid, kus kas majanduslistel ehk muil põhjusil kihlusele ei saa järgneda esimese aasta jooksul abielu. Lepingu osalised ise võivad kihluse igal ajal tühistada (eelnõu § 221). Seepärast ei ole tähtaja ülesandmine põhjendatud.

§ 220. muutmata.

§ 221. muutmata.

§ 222. muutmata.

§ 223. välja jätta sõnad: „ning selle tõttu pruudi isiklik seisukord ilma tema süüta tunduvalt halveneb”.

Põhjendusi: Sarnase sõnastuse tagajärjel muutuks nõudmiste esitamine tegelikult võimatuks. "Tunduvalt halvenemine" on väga ebamäärane mõiste. Samuti on raske pruudi süüküsimuse kindlakstegemine, eriti veel tema isikliku seisukorra halvenemises. Neitsilikkuse kaotuse süüküsimus ei saa siinjuures kõne alla tulla.

§ 224. muutmata.

§ 225. Kui keegi ahvatleb vallalise naisisiku või lese sugulisele kokkuelamisele kindla lubadusega temaga abielluda ja viimane sellest rasedaks jääb, siis on ahvatletud naisisikul õigus samasuguseks nõudmiseks kui ahvatletud pruudilgi (§ 224) ühe aasta jooksul, arvates lapse sündimisest.

Põhjendus i: Oluline sugulisele kokkuelamisele meelitamisel käesoleva § järgi on abiellumise tõotus. Selle pärast peaks põhimõtteliselt ükskõik olema, kas see tõotus on antud neiule (neitsile), lahutatud naisele või leselc. Tagajärjed tõotuse andjale raseduse korral peaksid olema samasugused. Siin on lapse huvid esikohal ja tähtsuseta on, kas lapse ema oli lesk, lahutatud naine või neitsi.

Teiseks on väljajäetud kitsendus, mille järgi see õigus äralangeb teatud juhtudel, kuna selle kitsenduse all lapsu huvid kannataksid.

Tähtaeg nõudmise esitamiseks tuleb lugeda lapse sündimisest, aga mitte esimesest sugulise kokkuelamisest, kuna sugulise kokkuelamise aeg on raske kindlaks teha.

§ 226. muutmata.

§ 226¹. uus.

Abiellu astuda soovijad tõendavad oma allkirjaga, et nende abielu sõlmimiseks puuduvad takistused, mis ettenähtud § 212 punktides 5 ja 6.

Põhjendus i: Kuna perekonnaseisu ametnik enne kuulutuse avaldamist kindlaks tegema peab, kas on seaduslikke takistusi abielu sõlmimiseks (§ 227), siis tekib küsimus, kas § 212 p.p. 5 ja 6 ettenähtud takistuste puudumise tõenduseks abiellujad peavad esitama arsti tunnistuse, või jätkub nende oma allkirjast. Viimare viis peaks olema vastuvõetavam, kuna arsti tunnistuse muretsemine mõnikord raskustega seotud ja enamal jaol juhtudest asjata koormaks abiellujaid.

Taani, Rootsi ja Norra seaduste eeskujul peaks vastav sanktsioon krim. Sead. ettenähtama, kui isik oma allkirjaga valet tunnistab.

§ 227. muutmata.

§ 228. Juurde lisada II lõige: Sama tähtaja kestel on abiellujatel õigus üksteiselt nõuda tunnistusi tervislike seisukorra üle.

Põhjendus: Eugeenilistel põhjustel oleks soovitav, et abiellujad endid laseks arstliselt enne abiellumist järelevaadata ja seepärast peaks ettenähtud olema õigus nõuda üksteiselt tunnistus tervislike seisukorra kohta. Selle õiguse teostamine võiks sündida kuulutuse tähtaja kestel.

§ 229. muutmata.

§ 230. muutmata.

2 ptk. Tühised ja vaieldavad abielud.

1. jagu. Tühine abielu.

§ 231. muutmata.

§ 232. muutmata.

§ 233. muuta järgmiselt:

Abielu on tühine, kui ta on sõlmitud § 212 punktides 1-5 ottenähtud keelu vastaselt.

Põhjendus: § 212 täiendamine ja muutmise tingibki § 233 redaktsiooni muutmise. Üksikasjalised põhjendused on ette toodud § 212 muutmise ettepanekute juures. § 212 p. 6 ettenähtud juht on lahendatud oelnõu § 235. Ainuke vahe kehtivas seaduses ottenähtud korra ja ettepaneku korra vahel seisab selles, et kas ühe ehk mõlema abikaasade suguhaigus nakkavuse järgus abiellumise ajal abielu tühiseks muutub. Kehtiv seadus § 14 p. 2 annab vaid tervele abikaasale niisugusel juhul õiguse nõuda abielu maksusetuks tunnustamist. Eugeenilistel põhjustel on selle raskesti sissovõtmine tingitud.

§ 234. muutmata.

§ 235. muutmata.

§ 236. muutmata.

§ 237. muutmata.

§ 238. kolmas lõige muuta järgmiselt.

Abielu tühiseks tunnustamise puhul saavad pooled tagasi perekonnanime, mis oli neil enne sellesse abiellu astumist.

Põhjendusi: § 265 juures.

§ 239. muutmata.

2. jagu.

Vaieldav abiolu.

§ 240. muutmata.

§ 241. välja jätta.

Põhjendusi: § 241 tuleb välja jätta, kuna § 235 järgi abiolu on tühine neil juhtudel, kui üks abikaasast abiolu sõlmimise ajal ei suutnud oma teo iseloomust ega tähendusest aru saada, või oma tegevust juhtida.

§ 241-es ettenähtud erandjuht teadmatus eksimuse tõttu, et tegemist on abiellumisega, või tahteavalduse puudumine abiolu sõlmimiseks alub § 235 ettenähtud reeglile, kuna ka sellel erandjuhul on tegemist mitte arusaamisega teo (abiellumise) iseloomust ja tähendusest.

Kehtiva abiolu seaduse §§ 12 p.3 ja 14 p. 1 tegid vahet oma teo iseloomust ja tähendusest mitte arusaamise põhjuste vahel selle järele, kas need olid lestvad (§ 12 p. 3) või ajutised (§ 14 p. 1.) Eelmisel juhul loeti abiolu maksusetuks, teisel juhul - vaieldavaks.

Viimane juht on lahendatud § 235 teise lõikega, mis võimaldab abikaasal peale esimeses lõikes tähendatud seisukorra möödumist (s.o. kui tegemist oli ajutise seisukorraga) kinnitada abiolu. Ei järgne sarnast kinnitamist, jääbki abiolu tühiseks.

§ 242. muuta järgmiselt:

Abiolu vastu võib vaielda abiilupool, kui temal varjati teise abiilupoolle haigust, missugune haigus abikaasa enese või tema järeltulijate tõrwise tunduval määral hädaohtu viib. H. 125.

Põhjendusi: § 242 Tsiv.kom. redaktsioon võimaldab vaieluse nõude tõstmist väga laialdasel kujul. Otstarbekohasem on abiolutakistuste arvu tõsta, et arahoida abiolu vaielust ja lahutuste arvu suurendamist. Uus redaktsioon võimaldab vaieluse tõstmist piiratud juhtudel, mis tingitud eugeniilistest nõudmistest.

§ 243. muuta järgmiselt:

Abielu vastu võib vaielda see abikaasa, keda mõjutleti abielluma pettes teda teise abielupoole aususes. Pettus peab olema korda saadetud kas abielupoole poolt või kolmanda isiku poolt abielupoole teadmisel.

II lõige muutmata.

H.125.

Põhjendusi: Samadel motiividel mis ettetoodud § 242 kohta on tsiv.kom. redaktsioon asendatud teisega. Uus redaktsioon piirab vaieluse tõstmise juhte pettusega aususes, mis ei ole lahutuse põhjuseks, ettenähtud ja mis mõnel juhul siiski abielu võimatuks teeb.

§ 244. muutmata.

§ 245. muuta § 241-243 asemel § 242-243.

§ 246. muutmata.

3 ptk.

Abielu lahutus.

§ 247. muutmata.

§ 248. tähtajad lühendada:

I lõikes - 1 aasta asemel 6 kuud ja II lõikes - 6 kuu asemel 3 kuud.

Põhjendusi: Pahatahtliku mahajätmise, või teadmata kuhu äraminemise korral on küllalt $\frac{1}{2}$ aastasest äraolekust, et selgusele jõuda mahajätja ehk äramineja paha tahte üle.

§ 249. muutmata.

§ 250. muuta järgmiselt:

Võrdseks pahatahtliku mahajätmisega loetakse: 1)ühe abikaasa keeldumine uude elukohta teisele järele minemast mõjuva põhjuseta või keeldumine elukoha vahetamise puhul teist abikaasat kaasa võtmast mõjuva põhjuseta ja 2)kui üks abikaasa sunnib teist lahus elama.

Põhjendusi: Sõna "abikaasa" tarvitamine pro "naine" ja "mees" on tingitud muudatusest, mis ettepandud § 264 suhtes.

§ 251. muutuseta.

Eriarvamine: § 251 välja jätta, kuna kohtupraktises see § on sünnitanud mitmesuguseid arusaamatusi ja ka Riigikohus on vastu rääkivaid seletusi selle § kohta andnud.

§ 252. muutmata.

§ 253. muutmata.

§ 254. muuta järgmiselt:

Abikaasa võib nõuda lahutust, kui teine abikaasa abielu kestel on jäänud vaimuhaigeks, missugune haigus on kestnud juba üle aasta ja emandanud säärase ulatuse, et vaimline koosõla abikaasade vahel lõppenud, või langetõbiseks raskel kujul, või pidalitõbiseks, või nakkavasse suguhaigusesse, või mõnesse äärmiselt vastikusse kroonilisse haigusesse või haigusesse, milline terve abikaasa enese või tema järeltulijate tervise tunduvalt hädaohtu viib.

Põhjendus: Kui abielu kestel tekkivad haigused, mis ettenähtud § 212 p. 5 abielu keelavate ja § 233 abielu tühistavate põhjendustena, samuti § 242 p. 3 abielu vaieldavuse põhjustena, siis peavad need haigused tervele abikaasale kahtlemata andma õiguse nõuda abielulahutust. Selle vastavalt on täiendanud § 254. Kuna selles § on ettenähtud eelnõu lahutuspõhjusena isegi vastikud parandamatud tõbed, mis ei pruugi igakord elia hädaohtlikud teisele abikaasale või lastele, siis on seda enam põhjendatud sarnaste haiguste lugemine lahutuse põhjuseks, mis hädaohtlikud abikaasa või laste tervisele.

§ 255. muuta järgmiselt:

Abikaasa võib nõuda lahutust, kui teine abikaasa abielukohustuste raske rikkumisega või autu või kõlvatu eluviisiga sedavõrd rüvetab abielulist vahekorda, et ei või oletada abielulise kooselamise edasikestvust, või kohtleb teda julmalt, või teotab tema au, või kavatses tema tervist rikkuda, või tahtlikult oma kohustuse perekonna ülespida-

mises või tema eest hoolitsemises jätab väga hooletusse või täitmata.

Nõude õigus kustub kuue kuu jooksul, arvates päevast, mil lahutuse põhjus nõudjale teatavaks sai, igal juhtumisel aga viie aasta pärast peale lahutuse põhjuse tekkimist. Andestamine võtab õiguse abielulahutust nõuda.

Põhjendusi: Eelnõust on välja jäetud kehtiva ab. seaduse § 28, eeldusega, et § 255 ettenähtud abielulise vahekorra rüvetamine abielukohuste raske rikkumisega või autu või kõlvatu eluviisiga haarab enda alla nii kehtiva seaduse § 27 ettenähtud lahutuse põhjused (liigjoomine, pillamine, kiinalus, kõlvatu elu ja loomu vastased pahed), kui ka § 28-as ettenähtud süüteod nii teise abikaasa isiku vastu (auteotus, julm kohtlamine, kavatsus tervist rikkuda, vabadust või elu võtta) kui ka perekonna vastu (ülespidamise kehustuse tahtlikult hooletusse jätmine või täitmata jätmine.) Mida nimelt tuleb mõista abielu kohuste raske rikkumise all ja ka selle alla kuuluvad ülespidamise hooletusse jätmine, abikaasa auteotamine j.n.e., võib tekitada vaielusi ja lahkarvamusi. Sellepärast oleks selguse mõttes tingimata vaja loetleda § 255-as kehtiva seaduse § 28-as ettenähtud lahutuse põhjused üksikasjaliselt.

Samuti on soovitatav alles jätta (samuti kui see eelnõu abielu rikkumise korral võimaldatud) andestamise võimalus, kui ka lühendatud aegumise tähtaeg. Ei ole mingit põhjust kumbagi välja jätta, kuna tegemist on sarnaste põhjustega abielulahutamiseks, mis ei riiva ühiskondlisi huvisid, vaid ainult perekonna ja abikaasa huvisid. Ei ole kuue kuu jooksul nõudmist lahutuse üle esitatud, tuleb sellest järeldada andestamist.

§ 256. täiendada II lõikega järgmiselt:

Karistuse kandmisest tingimisi vabastamine, kui ka armuandmine ei võta õigust nõuda abielulahutust.

III lõikega: Nõude õigus kustub 5.a. möödumisel ajast, millal nõudjale teatavaks saanud lahutamise põhjus.

Põhjendus: Peaks jätma teisele abielupoolele vabaduse otsustada selle üle, kas ta leiab enda ja perekonna huvides võimaliku olevat jätkata kooselu vangimajja või raskematele karistustele mõistetud isikuga või varguse, kelmuse, võõra vara omandamise või raiskamise eest karistatud isikuga, vaatamata sellele, et kohus määras karistuse tingimusi ehk riigivõim kasutanud armuandmise õigust. Kui teine abielupool ühel ehk teisel põhjusel kooselu jätkamist sarnasel juhul soovitavaks ei pea, peab temal võimalus olema nõuda abielulahutust.

§ 257. muuta järgmiselt:

Kui abielu lahutatakse mõnel nendest põhjustest, mis on märgitud § 247-250, §§ 255-256 siis tuleb kohtuotsuses väljendada, et kostja on lahutuses süüdi. On kostja ka omalt poolt esinenud abielulahutuse nõudega ja see tunnustatakse põhjendatuks, tulevad mõlemad abikaasad tunnistada süüdlaseks.

Kuigi kostja ei ole esinenud abielulahutuse nõudega, tuleb kostja palvel ka nõudja tunnistada süüdlaseks, kui on tõestatud asjaolud, mis õigustasid kostjat esinema abielulahutuse nõudega nõudja poolt nõude esitamise ajal, olgugi, et see õigus on kustunud andeksandmise või aegumise tõttu.

Põhjendus: Esimeses lõikes on loenduses välja jäetud § 253 p. I.sest on raske kindlaks teha igakord, kas on tegemist tervise rikkega, sünnipärase puudusega või abikaasa süüga.

Teises lõikes on väljajäetud sõnad: "samuti ka § 251 ettenähtud juhul", kui abielu lahutatakse mõlempi poole süü pärast. Kokkuleppimata ei pandud kehtiva abieluseaduse järgi kummagile abikaasale süüks ja ei ole põhjust asuda vastupidisele seisukohale.

Peale selle on väljajäetud nimetus "vastunõudmine". Loomulikum oleks, et kostja esineks iseseisva nõudjana, kusjuures mõlemad asjad ühiselt arutatakse.

§ 258. Muuta järgmiselt:

Abielu lahutusel võivad abielu pooled tagasi võtta oma enneabielulise perekonnanime.

On üks abikaadadest lahutusel tunnustatud üksi süüdlaseks pooleks, võib kohus teise abikaasa palvel võtta süüdlaselt poolelt õiguse kanda teise abikaasa perekonnanime, kui see ei tekita majanduslikku kahju süüdlasele.

On ühelt abikaasalt äravõetud teise abikaasa nimekandmise õigus, saab esimene tagasi oma enneabielulise nime.

Põhjendus: Neil juhtudel, kus nime äravõtmine tegelikult mingisuguseid majanduslisi kahjusid ei sünnita, selle kandmine aga teist abikaasat häbistaks, tuleb kohtule jätta õigus, kõike asjaolusi arvesse võttes, nime ära võtta. Sealjuures on aga nii redigeeritud, et see ühteviisi mõlemate abielupoolte, nii mehe kui naise kohta kohaldatav on vastavalt § 265.

§ 259. I lõikes tuleb sõna asemele "Hoolekandekohus" võtta sõna "kohus".

Põhjendus: Otstarbekohasem on laste vaatamiskäimise õiguse kindlustamine jätta hariliku kohtu võimkonda, kuna hoolekandekohtul kehtivate seaduste järelle see raskendatud. (näit. juhul kui lapsevanem keeldub vabatahtliselt täitmast hoolekandekohtu korraldust).

§ 260. muutmata.

§ 261. välja jätta.

Põhjendus: Eelnõu järgi pidi abielulahutuse korral ühe abikaasa vaimuhaiguse pärast, teine abikaasa vaimuhaigole ka peale lahutust ülespidamist andma. Vaimuhaiguse korral ei saa aga teise abikaasa süüst juttu olla ja sellepärast peaks ka ülespidamise kohustus lahendatud saama teiste kehtivate seaduste alusel (Hoolek.sead.VII ptk.)

§ 261¹. uus.

Kui abielu on lahutatud ühe abikaasa süü pärast, siis peab süüdlane pool teisele abikaasale andma ülespidamist sedavõrd ja nii kaua kui viimane seda vajab.

Teise abikaasa uuesti abiellumisel langeb see süüdlase kohustus ära.

Põhjendusi: Süüdlase poole täielik vabastamine alimentide maksmisest soodustab abielulahutust just nendele kes seda põhjustavad ja tõstab seega abielulahutuste arvu.

Parandatud ettepanekus on ettenähtud alimentide maksmine süütu poolele ainult vajaduse korral, see on juhtudel, kus pole oma vara ega soetist iseseisvaks ülalpidamiseks.

§ 261². uus.

Abielulahutuse otsuses võib kohus, nõudja palvel, kindlaks määrata ülespidamise suuruse, mida tuleb maksta abikaasale ja lastele kummalgi poolel. Mõlemate poolte ehk ühe poole palvel korraldab kohus ka abikaasade varandusliised vahekorrad.

Põhjendusi: Otstarbekohane oleks, nõudja palvel, kindlaks määrata abielulahutuse otsuses, millega laste saatus määratakse (§ 259), ühtlasi ka nende, kui ka abikaasade ülespidamise kohustuse suurus.

Samuti on tarvilik, et abikaasade varavahekorrad kiirelt korraldatakse, mis eestkätt perekonna ülespidamiseks suure tähtsusega.

Pooltel peale abielulahutust on harilikult palju raskem kokku leppida ja protsessitakse kaua, mis hävitavalt mõjub eestkätt neil juhtudel, kui lapsed olemas.

§ 262. muutmata.

4.peatükk.

Abikaasade õigused ja kohustused üldse.

§ 263. muutmata.

§ 264. II lõige muuta järgmiselt:

„Lahkuminekute korral lahendab küsimust abikaasade või ühe abikaasa palve loolekande kohus“.

Põhjendusi: Perekonna loomulikuks arenguks on vaja mõlemate vanemate koostööd mitte ainult majanduslikes vaid ka vaimlikes mõttes ning seetõttu on mõlemil vanemal ühine otsustamise õigus kõigis pe-

rekonna ellu puutuvais küsimusis. Kohtu poole pööramine on tülikam kui teine teisega kokkuleppimine.

§ 265. Mõlema abikaasa ühiseks perekonna nimeks on mehe perekonna nimi.

Naise perekonnanimeks võib, kui ta on avaldanud sellekohase soovi, abielu registreerimisel jätta ta senise perekonnanime, või lisada senisele perekonna nimele juurde mehe perekonna nimi.

Ühisele perekonnanimele võib abielu registreerimisel juurde lisada naise senise perekonnanime, mõlema abikaasa suhtes ja nõusolekul, kuid nii et ühendatud nimi ei koosneks rohkem kui kahest nimest.

Põhjendus: Nimi on teatud isiklik õigus, mille äravõtmine või muutmine peaks olenema isiku tahtest.

Naise suhtes § 265 näeb ette võimaluse alles hoida oma senise perekonna nime, või kanda kahekordse nime, mis kooskõlas meie nimede muutmise ja kodakondsuse seadustega, millised annavad naisele valiku õiguse nime ja kodakondsuse suhtes.

Nime säilitamine abiellumisel naise poolt ei riiva kellegi teise õigusi ja nimevaliku vabadust peaks naisel olema uus perekonna õigus anāma Skandiraavia seaduste eeskujul.

§ 266. muutmata.

§ 267. muutmata.

§ 268. muutmata.

§ 269. II lõige muuta järgmiselt:

Oma kohustust perekonna ülalpidamise eest hoolitseda võib naine olude kohaselt täita tööga koduses majapidamises.

Põhjendus: Ei saa lugeda õigeks eelnõu sõnastust: "Naine toimetab eestkätt kodust majapidamist". Raske te majandusliste olude sunnil, kus sagedasti mehel korda ei lähe teenistust leida, talle perekonna ülespidamise, koduse majapidamise eest hoolitsemise tööd poolte vahel jagada.

§ 270. III lõige muuta järgmiselt:

Kui üks abikaasadest jätab silmnähtavalt hooletusse kohustuse perekonna ülespidamise eest hoolitseda või anda raha teise abikaasa tarvituseks, või kui abikaasad omavahel kokku ei lepi, millega või millisel määral kumbki neist peab kaasa aitama perekonna ülalpidamise soetamisele, siis määrab selle kohus vastavalt abikaasade võimetele ning olulele, milles nad elavad.

Põhjendusi: Täpsemalt redigeeritud, aluseks võttes Soome § 49. Juurdelisatud konkreetne juht, kus üks abikaasadest jätab hooletusse kohustuse perekonna ülalpidamise eest hoolitseda.

§ 271. muutmata.

§ 272. muuta järgmiselt:

Kui ühe abikaasa tervis, hea nimi või majanduslik edu on abielulisel kooselamisel tõsisel hädas, siis on ta õigustatud elama lahus.

Lahuseluks on õigustatud see abikaas, keda teine abikaasadest selleks sunnib.

Lahutusnõude tõstmine õigustab kumbagi abikaasadest protsessi kestel elama lahus.

Põhjendusi: a) Esimesest lõikest on väljajäetud sõnad: "nii kaua kui see hädas kestab". Kuna lahuselamiseks õigustatud abikaasa eslnõu § 273 järgi võib süüdlaselt nõuda alimente, siis tekitaks sarnase klausli sissevõtmine hulga protsesse ülespidamise kohustusest vabanemiseks. On juba kord tekkinud tõsine hädas, peaks sellest küllalt olema lahuseluks kuni abielulahutuseni.
b) Juurde on lisatud teine lõik, kooskõlas § 250 ettenähtud lahutuse põhjusega.

§ 273. muutmata.

§ 274. välja jätta.

§ 275. välja jätta.

ABIKAASADE VARAÕIGUS.

1. jagu.

Vara liigid.

§ 276. muutmata.

§ 277)
§ 278) } välja jätta.
§ 279)

Põhjendusi: 1) Eelnõus abikaasade varavahekordade legaalsüsteemiks võetud varasoetise juures ei ole millegagi põhjendatud ühe abikaasa huvides kaasavara määramine, kuna selle süsteemi maksvusol mõlematel abikaasadel lasub ühesugune kohustus perekonna ülalpidamise eest hoolitseda. Sellepärast tuleks välja jätta § 277-279, mis Balti Eraseadusest põhjendamatalt eelnõusse üle toodud, kuna nad uue legaalsüsteemiga kooskõlas ei ole. Kui tahetakse ehk otte tuua, et meie rahvas kaasavara mõistega niivõrt harjunud on, et sellest raske oleks loobuda, siis ei pea ka see väide paika, kuna tegelikus elus kaasavara mingit erilist osa mänginud ei ole; pealegi tuleb uue eraseaduse maksmahakkamisol rahval harjuda palju põhjapanevamate uuendustega, kui seda on kaasavara instituudi kaotamine.

Ka uued Soome ja Rootsi abieluseadused ei tunne kaasavara instituuti. Mis puutub aga Ungari seadusesse, siis on seal kaasavara saamine mehe poolt õigustatud seeläbi, et perekonna ülalpidamine lasub üksi mehe peal.

Eelnõu § 276 ja § 277 definitsioonid pealegi ei võimalda mingit kindlat vahetegemist naise abiollutoodud vara ja kaasavara vahel. Kui aga mingisugustel põhjustel siiski leitakse tarviliku olevat ülearusest kaasavara instituudist mitte loobuda, siis tuleks Ungari seaduse eeskujul määrata, et kaasavara andmine ja selle koosseis peavad fikseeritud olema kirjalikus dokumendis, et ära hoida arusaamatusi ja vaieldusi seaduse tegelikul rakendamisel. Selleks peaks eelnõu § 277 täiendama III lõikega järgmiselt: "Kui naine annab või lubab kaasavara, on tema deklaratsiooni maksvuseks tarvilik eriline kirjalik akt, kus on fikseeritud kaasavara koosseis, valitsemine ja võõrandamise viis, mis kantakse vastavasse vararegistrisse. Sama on maksev kolmandate isikute kohta, kes kaasavara annavad või lubavad". - Kaasavara

võõrandamise ja valitsemise viisi kohta peaks pooltele jätma võimalus kokku leppida oma äranägemise järele, et kaasavara sissetulekud kõige paremini perekonna huvides ära saaksid kasutatud. Seeläbi võiks kaasavarast tegelikult välja kujuneda midagi Schveitsi sead. ja Itaalia eelnõus ettenähtud perekonna sihtvaranduse taolist ja sarnasena ei oleks kaasavara mõiste ka vastolus meie uue varasoetise süsteemiga.

§ 280. välja jätta sõnad "samuti kaasavara".

§ 280¹. uus.

Abielulepingute sõlmimise korras võivad abikaasad või kolmandad isikud asutada mitte võõrandatava perekonna sihtvaranduse, või deklareerida, et teatud osa ühele või mõlemale abikaasale kuuluvast varandusest on mittevõõrandatav perekonna sihtvarandus, mille sissetulekud võib ainult perekonna ülalpidamise kuludeks tarvitada.

Perekonna sihtvaranduse võõrandamatust ei saa vastelda kreditooridole, kelle nõudmised on vanemad perekonna sihtvaranduse asutamise aktist.

Hoolekande kohus võib perekonna sihtvaranduse moodustavate varade võõrandamist lubada ainult kõige vajalisemal juhul, harilikult on ta võõrandamine lubatud noorema lapse täisealiseks saamisel.

Itaalia eelnõu 256 H. 335.

Põhjendus: Perekonna sihtvaranduse instituut kindlustaks perekonna majanduslist alust peamiselt lastega abielu puhul, kuna sihtvaranduse võõrandamine lubatud harilikult ainult noorema lapse täisealiseks saamisel.

Perekonna sihtvaranduse instituut on tuntud P.A.Ühendriikes "homestead" nime all ja on rakendatav peamiselt maalasuvate perekonna eluasemete suhtes.

Schveitsi kodeksis § 335 on ta tuntud "Familienvermögen" nime all ja uus Itaalia eelnõu näeb ette samuti perekonna sihtvaranduse instituuti.(256).

Perekonna sihtvaranduse seadmine on ettenähtud abielulepingu sõlmimise korras, nii et ta ei koormaks varaõiguse üldnorme.

§ 281. muuta järg.:

Abiellumisel tuleb kummagil abikaasal oma abiellutoodud vara koosseisu ja väärtuse kindlakstegemiseks nimekiri koostada teise abikaasa kaastegovusel, tarbekorral asjatundjate kaudu ja see nimekiri lasta kanda vararegistrisse.

Põhjendus: Puht praktilise otstarbekuse mõttes tuleks pooltele juba abiellumisel kohuseks teha oma abiellutoodud vara koosseisu ja selle väärtus kindlaks teha, kuna see sel momendil kõige vähem raskusi teeb, Notariaal korda ei ole seejuures soovitatav kohuseks teha, sest et see maal elavatele isikutele raskusi sünnitab. Sama otsustarvet täidab ka vararegistrisse kandmine. Vararegister peetakse perekonna seisu ametis abiellujatel käepärast. Soetisvara väljaselgitamisel varasoetise lõppemisel oleks sarnasel vararegistril suur tähtsus. Eelnõu § 291 kohaselt kuuluvad ka abielulepingud sama registrisse kandmisele. See register on avatud ka kolmandatele isikutele, kelle huvides teada saada kummagi abikaasa vara koosseisu.

§ 282. muutmata.

§ 283. muutmata.

2. jagu.

Varavahekordadest üldse.

§ 284. muutmata.

§ 285. "

§ 286. "

§ 287. "

§ 288. "

Eriettepanek: abielulepinguga võivad abikaasad korraldada varaõiguslikud vahekorrad seadusest erinevalt.

Abielulepinguga ei või abikaasad loobuda oma varanduse vaba talitamise õigusest ega vähendada vara senist vastutust kolmandate isikute ees.

Abielulepingud võib sõlmida mitu korda ja ka enne abielu registreerimist.

Põhjendusi: Võimaldades abielulepinguga oma varaõiguslisi vahekordi korraldada seadusest erinevalt, tuleks meie perekonna õiguse eelnõus abielulepingu tarvitamist piirata kahel juhul: 1) abielulepinguga ei või abikaasad loobuda oma varanduse vaba talitamise õigusest, 2) abielulepinguga ei või vähendada vara senist vastutust kolmandate isikute ees.

Kui komisjon pooldab seisukohta, et abikaasad ei saa loobuda abielulepinguga oma vara vabatalitamise õigusest, siis langevad välja perekonna õiguse eelnõust abikaasade varaõiguse peatükist need lepingulised süsteemid, mis piiravad naist oma varanduse valitsemisel ja korraldamisel, nimelt varaühenduse ja varahiisuse süsteemid.

§ 289. muutmata.

§ 290. "

§ 291. "

III jagu.

Varasoetus.

§ 292. välja jätta, II lõige. (Sissetulekud ja saavutused kuuluvad sellele abikaasale, kelle varast või tööst nad on saanud).

Põhjendusi: Teine lõige kuulub mahakustutamisele, sest ta on vastolus § 299 ja § 300 mis määravad soetise ja erivara koosseisu.

§ 292¹. uus. Kumbki abikaasa valitseb ise oma varandust. Abikaasa peab valitsema oma varandust nõnda, et see põhjusega ei väheneks teise kahjaks.

Abikaasa võib oma kinnisvara müüa, rentida, pantida ja võlgadega koormata teise abikaasa nõusolekul.

Kui üks abikaasa teise nõusolekuta on teinud II lõikos nimetatud tehingu siis on see tühine, kui teine abikaasa selle kohta esitab nõude 3 kuu jooksul pärast seda, kui asjaolud temale on saanud teatavaks.

Kui abikaasa sureb enne nõude esitamist ja tähtaja möödumist siis on tema pärijatel samasugune õigus, arvates

tema surmast.

Ühes tehingu tühistamise nõudmisega võib nõuda vara lahususe sisseseadmist.

Soome 38.

Põhjendus: Kui meil 1934.a. Kohtuministeeriumi poolt kokukutsutud nõupidamisel asuti scisukohale, et legaalsüsteemiks tuleb võtta varalahusus soe-
tisest osasaamise õigusega, siis oli ka kõne all kummagi abikaasa kaasaotsustamise õigus teise abikaasa vara valitsemisel.

See õigus oleks ka arusaadav varasoetise põhimõtte juures ja üldiselt tervitatav juba selles mõttes, et seeläbi abielupooled tihedamini saaksid seotud varanduslistes küsimustes. Niiviisi saaks kõrvaldatud ka pea puudus, mis ottotuuakse varalahususe vastu, mida enesest ju kujutab ka varasoetis abielu kestel, ja nimelt, et siin kumbki abielupool toimib vara asjus täiesti iseseisvalt ja ehk sugugi ei arvesta teise abikaasa huvide ja arvamustega. Kaasaotsustamise õiguse läbi saaks paremini kindlustatud ka laste heaolu, kuna üks abikaasadeist kergel käel ei saaks astuda kahjutovasse tehingusse.

Peab silmaspidama et suurem osa rahvast saab ülespidamist maad harides ja maatükk on enamik juhtudel terve perekonna ainukeseks ülespidamise allikaks, tema hävitamine tähendaks kogu perekonna laastamist, seetõttu ei saaks kinnisvara võõrandamist või võlgadega koormamist ja seega terve perekonna saatust ainult ühe perekonna liikme otsustada anda.

§ 292². uus. Abikaasa ei tohi teise abikaasa nõusolekuta võõrandada vallasvara, mis on omandatud abielu ajal ja mis kuulub abikaasade ühiselt tarvitatava korteri vallasvara hulka või teise abikaasa tarvilikkude tööriistade hulka või on määratud laste isiklikuks tarvitamiseks.

Kui I. lõikes nimetatud vara on võõrandatud määruste vastaselt ja omandaja pole toiminud heas usus, siis on võõrandamine tühine, kui teine abikaasa selle kohta nõude esitab 3 kuu jooksul, arvates sellest, kui võõrandamine temale teatavaks sai või hiljemalt 6 kuu jooksul arvates

sollest kui varandus oli omandajale üleantud; nõudjal on õigus pidada mainitud varandust oma hoole all nii kaua kui selle lohta võib kohaldada I lõike määrusi.

Käesolevaid võõrandamise kohta antud määrusi tuleb kohaldada ka pantimise suhtes.

R.k. 6 p. 5 Soome 39.

Põhjendusi: 292² vastab sisuliselt 283-le; II. lõige on ettenähtud sanktsioonina, mis § 283 puudub.

§ 292³. Kui abikaasa 292¹, 292² mainitud juhtudel keeldub nõusoleku andmisest, siis võib kohus nõudmise peale lubada seda siiski, kui keeldumiseks ei leita olevat mõjuvaid põhjusi.

Soome 40.

Põhjendusi: See § kindlustab, et abikaasa põhjendamatult ei saaks takistada teist oma varanduse korraldamisel.

§ 293. muutmata.

§ 294. I ja II lõige muutmata, III lõige muuta järgmiselt:
igapäevaseks majapidamiseks ning laste kasvatamiseks tehtud võlgade eest vastutavad abikaasad solidaarselt.

Põhjendus: Tsiviilseadustiku 1935.a. eelnõu seletuskirjas, rõhutatakse korduvalt, et eelnõus olla läbiviidud täieline üheõiguslus abikaasade suhtes. Praktilistel kaalutlustel olla aga 294 teises lõikes ettenähtud mehe eesõigustatud otsustamisõigus perckondliku kooselamise küsimustes. Selle eest olla aga suurendatud mehe varandusline vastutus, mis väljenduvat selles, et "igapäevaseks majapidamiseks ning lastekasvatamiseks tehtud võlgade eest vastutab cestkätt mees juhtudel, mil lahkarvamuste korral mehe otsus on olnud mõõttandev. (294, lõige 3, mitte 295, nagu seletuskirjas tähendatud). See mehe suurem vastutus võlgade eest on aga ainult näilik, kuna juhtudel kus naine end mehe otsuse alla on painutanud ilma kohtu poolt pööramata, oi saa tagant järele võlgade korraldamisel kunagi kindlaks teha, et võlad tekkinud just mehe otsustamisõiguse alusel ja pooltel selles küsimuses lahkarvamised on olnud. Et vastukaaluks otsustamise eesõiguse eest mehe vastutus perekonna ülalpidamise võlgade eest tõesti suurem

oleks, tuleb välja jätta klausel, mis piirab suurendatud vastutust ainult juhtudel, kus kindlaks tehtud, et võla tegemisel mehe otsus on olnud mõõttandev. Saab ju eelnõu kohaselt mees oma tahtmist alati maksma panna, kui naine ei taha esineda kaobusega tema korraltustele. Peaks aga välja jäetama mehe põhjendamatu otsustamise eesõigus, tuleks abikaasadel loomulikult ühiselt vastutada perekonna ülalpidamiseks tehtud võlgade eest.

§ 294¹. uus. § 294. tähendatud ühe abikaasa poolt tehtud võla sissenõudmisel teiselt abikaasalt tuleb võlastajal nõudmist algatada kahe aasta jooksul arvates tähtpäevast või kui võlg nõudmisel tasutav, siis võla algusest: nõudeõigus kustub, kui nõue selle aja jooksul ei ole esitatud.

Soome 54.

§ 294². uus: Kui üks abikaasa kurjasti kasutab oma õigust niisuguse võla tegemiseks, mille eest ka teisel tuleb vastutada, siis võib kohus temalt ära võtta nimetatud õiguse.

Niisuguse otsuse võib kohus tühistada, kui abikaasad selle kohta kokku lepivad, või kui muutunud olukorrad annavad selleks põhjust. Tähendatud kohtuotsused tulevad vararegistrisse kanda ja väljakuulutada samas korras nagu eestkoste alla määramisel.

Soome 56.

Põhjendusi: Pahatahtlikult tehtavate võlgade ärahoidmiseks tuleks eelnõu sel korral täiendada § 294¹ ja § 294² all tähendatud normidega, Soome eeskujul.

§ 295. II lõige välja jätta.

Põhjendusi: II lõige /kui on määratud kaasavara, siis läheb see mehe valitsemisele varaühenduse eeskirjade alusel naise abiellutoodud vara kohta, kui võrd abielulepinguga ei ole määratud teisiti/ välja jätmise on tingitud eelpool ettetoodud ettepanekust kaasavara instituuat hoopis välja jätta.

Põhjendusi: § 277, 278, 279 välja jätmise juures.

§ 296. punkt 1. muuta järgmiselt: ühe abikaasa nõudmisel, kui teine ei täida oma ülalpidamiskohustusi perekonna vastu.

punkt 2. muutmata.

" 3. "

" 4. ühe abikaasa nõudmisel abikaasade lahuselvi korral.

punkt 5. muutmata.

" 6. "

" 7. "

Põhjendus: Ka juhtumisel, kui kaasavara instituut eelnõusse siiski peaks jäetama, ei ole otstarbekohane § 296 punkt 1, piirduda ainult juhtumiga, kus kaasavara puhul mees oma kohustusi perekonna ülalpidamise suhtes hooletusse jätab, vaid siin peab õigust oma arañagemise järele nõuda varasoetis-vahekorra lõpetamist laiendama mõlema abikaasa peale, kui teine pool oma ülespidamise kohustusi ei täida.

§ 297. muuta järgm.: Kummagil abikaasal on õigus varasoetuse vahekorra lõppemisel teiselt abikaasalt saada pool sellest, mis teise abikaasa varas on soetisvara. Abielulepinguga võib abikaasa osasaamist soetisvarast määrata teisiti, kui eelpool tähendatud.

Põhjendus: Pole millegagi põhjendatud varasoetise jagamisel vahetegemine lastega ja lasteta abielu juures. Ergutusabinõuna laste saamiseks see ometi mõeldud ei tohiks olla, kuna ta sellisena mingisuguseid tulemusi ei annaks. Pealegi võivad pooled ka lasteta abielu puhul sama artikli lõpposa kohaselt vastastikku osasaamist määrata suuremana kui I lõikes ettenähtud. Normi sarnasel kujul maksmajäämisel oleksid aga kõrvalised pärijad sellest huvitatud, et abielud oleksid lasteta; nende osasaamine pärandusest suurendatud kujul ühe abikaasa arvel oleks aga eriti ülekohtune just kauakestnud abielude puhul, kus soetisvara tekkimine sagedasti just mõlema abikaasa teene. Pealegi on just lasteta abielu puhul järeljäänud abikaasal tähtis osa saada suuremal määral teise soetisest, kuna tal vanaduspäevil puuduvad toitjad laste näol.

Kui aga 297 ettenähtud vahetegemine lastega ja lasteta abielu juures tahab olla karistusseks lasteta oleku pärast, ka siis ei saavuta ta oma sihti, sest ega iga kord mõlemad abikaasad, või ühe surma korral just järelejäänud abikaasa pole süüdlane lasteta olekus. Tahavad lasteta abikaasad aga siiski eestkätt mõelda oma teistele pärijatele ehk lahutuse korraks üksteisele vähemat osa oma soetisest jätta, võivad nad seda alati teha abielu lepingu põhjal.

§ 298. muutmata.

§ 299. muuta järgmiselt: I lõige muutmata, II lõige uus:

puhas vara väärtus on see enamväärtus millise võrra abikaasa varandus varasoetise lõppemisel ületab ta abiellu toodud varanduse abielu sõlmimisel, või kui see omandatud hiljem selle omandamisel. III lõige uus: soetisvara hulka kuulub kogu vara, mis abikaasad abielu kestel ühiselt ehk eraldi muretsenud erivara sissetulekutest kutse ning äritegevuse sissetulekute ja kokkuhoiuga. Eelnõu lõpp (II ja III lõige) muutmata.

Põhjendus: 299. põhjendused on ettetoodud 300 juure kuna need §-id on tihedalt seotud.

§ 300. p. 1 muutmata.

p. 2 "

p. 3 "

p. 4 väljajätta.

p. 5 väljajätta lause: mis omandatakse erivara hulka kuuluva õiguse alusel.

p. 6 uus: vara, mis abikaasa omandab pärimise teel ning kingina kolmandatelt isikutelt.

Põhjendus: § 299 ja § 300.

§ 299 II lõige on sissevõetud selleks, et ära määrata sama § 299 I lõikes ettenähtud puhas varaväärtuse sisu. Puhast varaväärtuse sisul on suur tähtsus, sest selle sisu järgi varjceruvad varasoetise süsteemid.

Käesoleva § 299 teise lõike järgi on võimalik puhta varaväärtuse suuruse kindlakstegemine ka neil juhtudel, kus varasoetuse lõppeniis ja abiellumisel on üks ja sama varandus (näiteks talu) kuid vahe on ainult sama eseme väärtuses. Väärtuse vahe moodustab siis soetise.

§ 299 III lõikes on ettenähtud, et sissetulekud eri varandusest ja abielu poolte tööst, ärist või kokkuhoiust kuuluvad soetise hulka, seepärast on ka maha kustutatud § 300 p. 5. lause: (mis omandatakse erivara hulka kuuluva õiguse alusel).

Varasoetis on mõeldud selleks, et abikaasadel oleks huvi mitte ainult enese vaid ka üksteise vara suurenemise eest hoolt kanda teades, et neil vastastikku on õigus teatud osa soetise peale.

Kui aga sissetulekud erivarast tööst, ärist ja kokkuhoiust väljajätta soetisest ja sääluures 300 p. 5 ettenäha, et erivara hulka kuulub kõik, mis omandatakse erivara hulka kuuluva õiguse alusel, siis muutuks varasoetise süsteemi alus, kuna soetist abikaasadel enamik juhtudel ei tekiks, sest erivara juurdekasv ja uued kapitalid, mida saavutatakse erivara kasutamise teel, ei saaks arvatud soetiseks, vaid vastava abikaasa erivaraks, mille peale teisel osasaamise õigust ei ole.

Sagedasti on abikaasade püüd vara koguda just mõne kinnisvara näol ja kui see ühel abikaasal abielludes juba olemas, siis selle väärtust võimalikult tõsta, milleks mõlemate abikaasade töö pingutused, sissetulekud ja palgaülejärgid ära kasutatakse, olgu siis maaparandustöödeks, hoonete kapitalremondiks, või uute püstitamiseks, või siis inventari soetamiseks. Ka on eelnõu § 271 II lõike kohaselt üks abikaasa, isikliku elukutse või äritegevuse puudumisel, kohustatud töötama teise abikaasa elukutse, majapidamise või äri alal, ilma et selle eest tasu oleks ette nähtud. Kõige selle läbi saab ühe abikaasa erivara suurendatud just teise kaasabil. Sellepärast on loomulik, et kõik abielu kestel saavutatud vara juurdekasv peaks arvatama soetiseks, mille peale abikaasadel vastastikune osasaamise õigus. See seaks ka abielu pooli varandusliselt, olgugi et abielu kestel maksab varalahusus ja pidurdaks abiellulahutusi.

Põhjendusi: § 300 p. 4 välja jätmise kohta. Pole haruldane, et üks abikaasast terve oma soetise abielu kestel mahutab esemete alla, mis üksi tema tarvitamiseks määratud, nagu mõni laboratooriumi sisseseade või kabinett, raamatukogu või hinnaline kollektsoon, mis seotud ta elukutsesega; ka võib mõni jõukas naine kogu varanduse paigutada kallihinnaliste kasukate ja ehetete alla. Sagedasti võivad need asjad moodustada mõlema abikaasa terve ühise soetise. Sellepärast poleks õiglane, et niisugused esemed saaksid soetisvarast eraldatud, kui nad tegelikult abielu kestel soetatud. Sel põhjusel peaks p. 4 väljajäama § 300-st, ehk siis piirduma loetlus riiete ja asjadega, mis märgitud ühe abikaasa nimega.

Põhjendusi: § 300 p. 6 juurde. Soetise osasaamise õiguse aluseks on mõlema abikaasa isiklik kaasabi üks kõik mis teel varanduse muretsemisel või suurendamisel, kaasabi moment puudub sel juhul kui üks abikaasa saab abielu kestel varandust kas pärimise või kingi teel, seepärast kuulub niisugune vara erivara hulka.

- § 301. muutmata.
- § 302. "
- § 303. "
- § 304. "
- § 305. "
- § 306. "
- § 307. "
- § 308. "
- § 309. "
- § 310. "
- § 311. välja jätta.

Põhjendusi: Edasilükkamise soovustus teeb keeruliseks soetise jagamise juhul kui varasoetus lõpeb abielulahutuse puhul.

Juhul, kui varasoetus lõpeb ühe abikaasa surma tõttu, on ettenähtud "jaotamata vara" institut, mis vastab B.E.S. põhimõttele lastega lapse kasutamise õiguse suhtes ja kuulub päranduse ossa.

- § 312. muutmata.

4. Jagu.

Varaühendus.

§ 313. muutmata.

§ 314. Varaühendus ühendab abieluvaraks kogu vara, mis abikaasadele kuulus abielu sõlmimise ajal, või mille kumbki neist omandab pärimise teel ning kingina kolmandatelt isikutelt, samuti varaesemed, mis oma loomult on abikaasa isiklikuks tarvitamiseks või eranditult selleks määratud, eriti riided, ehted ja tööriistad.

Põhjendusi: Naisele peaks jääma korraldusõigus vara suhtes, mille tekkimist ta ette ei võinud näha sõlmites abielulepingu vara ühenduse sisseseamiseks. On end mees senini näidanud korraliku vara valitsejana ei ole naisel põhjust ka seda oma juurdetulnud vara mehe valitsemisele mitte anda vabatahtlikult. Tarbekorral saavutada varaühenduse lõpetamist on aga naisel küllalt raske, sest § 328 p. 1 alusel saab varaühenduse lõpetamist nõuda ikka alles siis, kui mees naise vara juba tunduvalt on kahjustanud. Igatähes on naise poolt päritud ja kingituseks saadud vara omandatud ilma mehe kui vara valitseja eriliste teeneteta, vaid naisel isiklike sugulus või sõprus sidemete läbi, mispärast see tema erivara peaks moodustama, olgugi et päranduse või kingi andja igakord ei teadnud sellekohast korraldust teha.

§ 315. muutmata.

§ 316. "

§ 317. "

§ 318. "

§ 319. "

§ 320. "

§ 321. "

§ 322. "

§ 323. "

§ 324. täiendada järgmiselt:

Mees on vastutav oma erivaraga.....

Põhjendusi: Kuna varaühenduse juures ka naise vara mehe valitsemisel on, siis tuleb § 324 selgelt ära tähendada, missuguse varaga mees vastutab ja ni-

melt peab selles artiklis loetletud juhtumistel vastutama ainult mehe oma erivara.

§ 325. muutmata.

§ 326. "

§ 327. "

§ 328. "

§ 329. "

§ 330. Kui abikaasade abiellutoodud vara eraldamisel abieluvarast osutub ülejääk, siis langeb see $\frac{1}{2}$ osas naisele või tema pärijatele ja $\frac{1}{2}$ osas mehele või tema pärijatele.

Põhjendus: § 330 järele peab vahetegemine lastega ja lasteta abikaasade vahel ärajäama samadel põhjendustel nagu § 297 ettetoodud.

5. Jagu.

Varauhisus.

§ 331. muutmata.

§ 332. "

§ 333. "

§ 334. "

§ 335. "

§ 336. "

§ 337. "

§ 338. "

§ 339. "

§ 340. "

§ 341. "

§ 342. "

§ 343. "

§ 344. "

§ 345. "

§ 346. "

6. Jagu.

Vara lahusus.

§ 347. muutmata.

§ 348. "

§ 349. "

§ 350. "

§ 351. muuta III lõige: Igapäevaseks majapidamiseks ning laste kasvatamiseks tehtud võlgade eest vastutavad abikaasad

solidaarselt.

Põhjendusi: § 294 juures.

§ 352. II lõige välja jätta.

Põhjendusi: § 295 juures.

2. Osa.

Vanemad ja lapsed.

I peatükk.

Abielulised lapsed.

1. Jagu.

Üldeskirjad.

§ 353. muutmata.

§ 354. juurde lisada:

Abielulisuse vastu võib vaidlust tõsta ka laps ise eestkostja kaudu hooldekandekohtu loal.

Põhjendusi: Täiendus on vajalik sest lapse huvides on olla suguluse vahekorras oma loodusliku isaga.

§ 355. muutmata.

§ 356. "

§ 357. "

§ 358. välja jätta.

Põhjendusi: § 354 ja 357 annavad küllalt võimalusi abielulisuse vastu nõude tõstmiseks, mispärast § 358 on üleliigne.

§ 359. muutmata.

II jagu.

Vanemlik võim.

§ 360. muutmata.

§ 361. I lõige muutmata.

II lõige muuta järgmiselt:

Kui vanemate arvamised lähevad lahku, siis otsustab asja kohus.

Põhjendusi: Samad mis § 264 juures.

- § 374. muutmata.
§ 375. "
§ 376. "
§ 377. "
§ 378. "
§ 379. "
§ 380. "
§ 381. "
§ 382. "
§ 383. "
§ 384. "
§ 385. "
§ 386. "
§ 387. "

2. Peatükk.

Vallaslapsed.

- § 388. muutmata.
§ 389. "
§ 390. "
§ 391. I, II lõige muutmata.

III lõige muuta järgmiselt:

Nõudmist võib alustada enne kui ka pärast sünnitamist, kuid nõudmist ei või otsustada enne lapse sündimist.

Põhjendus: Kahe aastane tähtaeg nõude alustamiseks peale lapse sündimist võib osutada suuremal hulgal juhtudel lapsele saatuslikuks. Laps võib selle tõttu jääda täiesti ilma isa toetusest ja ka muist õigustest. Isal on kerge lapse ema meelitada kahe aasta kestel igasuguste lubadustega nii kaugemale, et ta nõudmist sisse ei anna. Ja kui ta teeb seda ettevaatlikult, ei saa lapse ema ka "mõjuvaid põhjusi" hiljem ettetuua, mis teda takistasid nõuet esitamast.

- § 392. muuta järgmiselt:

Kohtuotsusega loetakse vallaslapse isaks see, kelle kohta on tõestatud, et tema on lapse emaga sigitamise ajal olnud sugulises vahekorras.

Kui on tõestatud asjaolu, et lapse ema sigitamise ajal on olnud sugulises vahekorras mitme mehega, siis kuulutab kohus nendest ühe lapse isaks, kes kõiki asjaolusid ning

- § 374. muutmata.
§ 375. "
§ 376. "
§ 377. "
§ 378. "
§ 379. "
§ 380. "
§ 381. "
§ 382. "
§ 383. "
§ 384. "
§ 385. "
§ 386. "
§ 387. "

2. Peatükk.

Vallaslapsed.

- § 388. muutmata.
§ 389. "
§ 390. "
§ 391. I, II lõige muutmata.
III lõige muuta järgmiselt:

Nõudmist võib alustada enne kui ka pärast sünnitamist, kuid nõudmist ei või otsustada enne lapse sündimist.

Põhjendusi: Kahe aastane tähtaeg nõude alustamiseks peale lapse sündimist võib osutada suuremal hulgal juhtudel lapsele saatuslikuks. Laps võib selle tõttu jääda täiesti ilma isa toetusest ja ka muist õigustest. Isal on kerge lapse ema meelitada kahe aasta kestel igasuguste lubadustega nii kaugemale, et ta nõudmist sisse ei anna. Ja kui ta teeb seda ettevaatlikult, ei saa lapse ema ka "mõjuvaid põhjusi" hiljem ettetuua, mis teda takistasid nõuet esitamast.

- § 392. muuta järgmiselt:

Kohtuotsusega loetakse vallaslapse isaks see, kelle kohta on tõestatud, et tema on lapse emaga sigitamise ajal olnud sugulises vahekorras.

Kui on tõestatud asjaolu, et lapse ema sigitamise ajal on olnud sugulises vahekorras mitme mehega, siis kuulutab kohus nendest ühe lapse isaks, kes kõiki asjaolusid ning

eksperdi arvamisi arvesse võttes on seda kõige tõenäolikumalt.

Soome 24.

Põhjendusi: Looduse seaduse järgi on igal lapsel alati ainult üks isa ja kohtul on võimalus kõiki asjaolusi arvesse võttes määrata üht lapse isaks nagu see soome seaduse § 24 ettenähtud.

Lapsele oleks see kestvaks alanduseks ja häbiks saada ülalpidamise raha mitmelt "isalt", see alavääristaks ka tema ema, kes ei tarvitse veel sugugi olla halb, kuigi ehk mõningad kurvad juhtumised on aset leidnud lapse sigitamise ajal.

§ 393. muutmata.

§ 394. muuta järgmiselt:

Mitteabiellulisel lapsel on oma ema ja selle sugulaste suhtes abielulise lapse õigused ja kohused.

Isa ning tema sugulaste suhtes on vallaslapsel abielulise lapse õigused ja kohused § 395 ulatuses juhtudel, kui laps on isa poolt seaduslikult tunrustatud või kui lapse isa on kohtuotsusega kindlaks tehtud. Kõik õiguslikud tagajärjed ulatuvad ka lapse alanejatele. Vanemlik võim kuulub sellele vanemale, kelle juures laps kasvatada on.

Põhjendusi: Vanemate ja laste vahekorra õigusliste tagajärgede aluseks on veresugulus. Veresugulus tekib põlvenomisest, mis täiesti looduslik fakt ja ei olene sellest, kas lapse vanemad on oma abielu registreerinud või mitte. Sellepärast kui veresugulus on kindlaks tehtud kas vabatahtliku tunnustamisega või kohtuotsusega, siis osutub loomulikult tagajärjeks õiguste ja kohuste tekkimine laste ja vanemate vahel.

Norra seadus 1915.a.

§ 395. muuta järgmiselt

Mitteabielluline laps saab oma perekonna nime.

Juhtudel kui mitteabielluline laps on isa poolt tunnustatud või kohtuotsusega kindlaks tehtud, võib ema valida lapsele kas isa või ema perekonna nime.

Täisealiseks saamisel on lapsel endal ühe aasta jooksul perekonnanime valiku õigus.

Põhjendusi: Vallaslaste nime küsimus on lahendatud vastavalt Norra seadusele 1915.a. Osutub otstarbekohaseks nime valiku vabadus vastavalt erilisele perekondlisele vahekorrale, mida loob veresugulus väljaspool abielu.

§ 396. välja jätta.

Põhjendusi: § 394 ja § 395 uues redaktsioonis sisaldab Tsiv. kom. § 396 ettenähtud juhtu.

§ 397. välja jätta.

Põhjendusi: Tsiv.kom. § 397 I lõige on ettenähtud § 394-as ja § 395. § 397 teine lõige tuleks välja jätta järgmistel põhjustel: Vanemate voresegamise ja abielurikkumise süü eest ei saa lapse õigusi vähendada. Praegune seadus ei tunne vahet vallaste vahel sel alusel, nii puudub ka praktiline tarvidus uue alama liigi vallaste loomiseks.

§ 398. Võtta määraks 16.a. asemele 18.a.

Põhjendusi: Praegusest kohtupraktisest selgub, et harilik määr on 18.a.

§ 399. II lõige muuta järgmiselt:

Peale isa ja ema kannavad ülalpidamiskulusid otsejones sugulased ülonevas astmes.

Põhjendusi: Käesoleva paragrahvi redaktsioon on kooskõlastatud § 302.

§ 400. muutmata.

§ 401. "

§ 402. II lõige välja jätta.

Põhjendusi: Matuse kulude sissevõtmine on ülearune.

§ 403. muutmata.

§ 404. I lõikes muuta tähtajad järgmiselt: Üks kuu enne ja kuus kuud pärast sünnitamist. II lõikest välja jätta: "kuid mitte üle kahe kuu enne ja 3 kuu pärast sünnitamist".

Põhjendusi: Esimestel kuudel oleneb lapse tervis eestkäit ema võimalustest tema eest hoolitseda, nii et esimesel poolaastal pääle sünnitamist peaks lapse

emale teotust kindlustama, sos ulatuses nagu praegu Hoolekande seaduses ettenähtud.

§ 405. muutmata.

3. Peatükk

Lapse abieluliseks tunnustamine.

§ 406. muutmata.

§ 407. "

4. Peatükk.

Lapsendamine.

§ 408. muuta järgmiselt:

"Kolmkümmend viis aastat" asemele "täisealine".

§ 409. muutmata.

§ 410. "

§ 411. "

§ 412. "

§ 413. "

§ 414. II lõige välja jätta.

Põhjendusi: Nime valiku õigus peaks lapsendajale jäetama, vaatamata soole.

§ 415. muutmata.

§ 416. "

§ 417. "

3. osa.

Eestkoste ja hooldamine.

1 peatükk.

§ 423. muuta järgmiselt:

I lõige muutmata.

II lõige: Vanemate arvamuste lahkumineku korral otsustab küsimuse hoolekande kohus.

Põhjendusi: Vaata põhjendusi § 264 juures.

§ 426. p. 1 välja jätta.

Põhjendusi: Eestkostmisest keeldumine võib sündida ainult mõjuvatel põhjustel p. 1 puudub see omadus.

Kolmas raamat.

Pärandusõigus.

2 osa. Pärimise alused.

2 Ptk. Pärimine seaduse järgi.

1. jagu. Üldeeskirjad.

§ 544. I lõige jääb.

II lõige muuta järgmiselt: Isa pärandust pärib vallaslaps ja ta alanejad juhtudel kui laps on isa poolt seaduslikus korras tunnustatud või isadus on kohtu otsusega kindlaks tehtud.

Põhjendus: Parandus on tingitud § 394, § 395 uuest redaktsioonist samadel põhjustel mis nende paragrahvidele lisatud.

2. jagu. Pärimise järjekord.

2. jaotus. Abikaasa.

§ 553. muutmata.

§ 554. "

§ 555. "

§ 556. "

§ 556¹. Pärast ühe abikaasa surma on teisel õigus ülevõtta mõlema abikaasa abieluvarandusi, jagamata endi ühiste järeltulijatega, kui mitte surnud abikaasa poolt ei ole keeldu jagamata vara tarvitamise kohta.

Jääb enne surnud abikaasal teisest abielust alaealisi lapsi maha, siis on lesel samuti õigus jaotamata vara tarvitada, kui eestkostjad ja hoolekande kohus selleks avaldavad nõusolekut. Säärast nõusolekut tuleb aga üksnes siis anda, kui see lastele kasulik.

(Taani 119)

§ 556². On ühe abikaasa vara konkursi all, või tuleb ilmsiks, et tal ei jatku vahendeid oma kohustuste täitmiseks või on ta enda majandusliste asjade hooletusse jätmise, abieluvaranduse valitsemise õiguse kurjasti tarvitamise, või muu sünd-

matu teo läbi abieluvarandust märksa vähendanud, või välja kutsunud säärase vähenemise hädaohu, siis ei või ta nõuda endale abieluvaranduse jaotamata kasutamist.

(Taani 120)

§ 556³. Kes soovib kasutada jaotamata vara, peab sellest pärast abikaasa surma teatama kohtule, juurdelisades koguvlevaate oma varandusest ja võlgadest ja teateid laste nimede, vanaduse ja viibimise paiga kohta.

On pärijad alaealised, või pole nad kohal, siis peab kohus neile eestkostja määrama, kes nende kasusid kaitseb vara jaotamatuse nõude puhul.

Leiab kohus vara jaotamata jätmise põhjendatud olevat, siis annab ta lesele selle kohta tunnistuse.

(Taani 121).

§ 556⁴. Lesk, kes kasutab jaotamata vara, peab poole aasta jooksul pärast abikaasa surma sisse andma kohtule õiglase kirjajaliku aruande vara aktiiva ja passiva kohta. Aruanne tuleb enne seda näidata lastele või nende eestkostjatele.

(Taani § 121).

§ 556⁵. Jaotamata vara hulka kuulub peale mõlema abikaasa endiste abieluvaranduste kõik, mis lesk hiljem omandab, seda võrd nagu see oleks olnud tema abieluvarandus, mis omandatud abielu ajal.

Pärandus või kink, mis lesk saab, ei kuulu aga mitte jagamata vara hulka, kui saaja nõuab varajaotust ühe kuu jooksul, pärast pärandusest või kingist teadasaamist.

(Taani § 123).

§ 556⁶. Lesk valitseb omaniku õigusega jaotamata varanduse üle. Kingib lesk ühisvarast midagi ära, mis näib liiga suure selle väärtusega võrreldes, siis võib iga pärija ühe aasta jooksul pärast kirkimist nõuda selle tühistamist kohtu

poolt, kui kingisaaja teadis või pidi teadma, et lesel polnud õigust sääraseks teoks.

(Taani § 124).

§ 556⁷. Lesk vastutab isiklikult nii hästi enda kui surnud abikaasa kohustuste eest. Lesel on õigus proklameerimise teel kokku kutsuda surnud abikaasa võlausaldajaid.

(Taani § 125).

§ 556⁸. Lesk võib üksnes oma jaotamata vara osa pärandada teistele testamendi teel.

(Taani § 126).

§ 556⁹. Kasutab lesk jaotamata vara, siis allub tema pärimisõigus surnud abikaasalt uldistele määrustele väljaarvatud juhtumid, kui vara jaotus sünnib alles pärast lese surma, mille tõttu tema seadusepärane õigus abikaasa päranduse kohta kustub.

(Taani § 127).

§ 556¹⁰. Lesk võib igal ajal varajaotust nõuda. Jaotamata vara kasutamise õigus kustub, kui lesk uuesti abiellub.

(Taani § 128).

§ 556¹¹. Kasutab lesk jaotamata vara § 556¹, teises lõikes tähendatud oludel alaealiste võõraslastega, siis on ta kohustatud nende nõudmise korral vara jagama seda mööda, kuidas nad saavad täisealisteks.

Lese nõudel võib vara siiski jääda jagamata, kui see pole suurem, kui lese ja alaealiste laste ülalpidamiseks tarvis.

(Taani § 129).

§ 556¹². Igal pärijal on õigus nõuda varajaotust, kui lesk oma ülalpidamise kohustust ei täida, või kui ta enda majandusliste asjade hooletusse jätmise, jaotamata vara kurjasti tarvitamise, või muu sündmatu teo läbi on vara märksa vähendanud, või väljakutsunud säärase vähenemise hädachu.

Alaealiste pärijate asemel talitab nõudjana § 556³ järgi nimetatud eestkostja.

(Taani § 130).

§ 556¹³. Surnud pärijad võivad samadel tingimustel nõuda vara jaotust, nagu pärandaja seda oleks võinud teha.

Pärija kreditoridel pole õigust varajaotust nõuda.

(Taani § 131).

§ 556¹⁴. Pärija ei või mitte müüa, pantida ega muul viisil võõrandada oma osa jaotamata varast, millest ta pärija kreditoridel pole õigust tasu nõuda.

(Taani § 132).

§ 556¹⁵. Väljaspool § 435¹ nimetatud juhtumisi võib lesk oma järeltulijate või surnud abikaasa teisest abielust pärit-olevate laste nõusolekul jaotamata vara tarvitada, celkäinud määruste järele.

(Taani § 133).

V.

M. KURFELDT-JÖENÄR'elt.

Üldiselt ühinedes Eesti Naisliidu ja Eesti Akadeemiliste Naiste Ühingu poolt ositatud parandusettepanekutega tsiviilseadustiku eelnõule perekonnaõiguse I osas, arvan, et neid ettepanekuid tuleks mõnes osas täiendada ja muuta alljärgnevalt:

I.osa. ABIELU.2.peatükk.Tühised ja vaieldavad abielud.

2.jagu. Vaieldav abielu.

§ 242.

Abielu vastu võib vaielda see abikaasa, kes:

1) eksimuse tõttu abiellus mitte selle isikuga, kellega ta tahtis abielluda, või

2) kes abielu sõlmimisel eksis teise abikaasa niisuguste isiklikkude omaduste suhtes, mis teda õige olukorra teadmisel oleksid ärahoidnud abiellu astumast, või

3) kelle eest teine abikaasa varjag abielu sõlmimisel oma sarnast haigust, mis ei ole küll ettenähtud § 212 p.5, kuid milline haigus abikaasa enese või tema järeltulijate tervise tunduval määral hädaohtu viib, või

4) keda mõjutleti abiellu astuma pettusega niisuguste asjaolude kohta, mis teda õige olukorra teadmisel oleksid ärahoidnud abiellu astumast, või

5) kes abielu sõlmimiseks avaldas nõusoleku sunduse tagajärjel.

§ 243.

Kui § 242 p.4 ettenähtud pettus oli kordasaadetud mitte teise abikaasa, vaid kolmanda isiku poolt, siis võib petetud abikaasa abielu vastu vaielda ainult sel juhul, kui pettus oli abielu sõlmimise ajal teisele abikaasale teada.

§ 244.

Pettus varandusliku seisukorra suhtes ei anna põhjust vaidluseks abielu vastu.

Põhjendusi: §§ 242-244 on teisiti sõnastatud ja ümberkorraldatud. Kõik abikaasade vaidluse põhjused on koondatud ühte paragrahvi, kuna asjaolud, mis vaidluse kõrvaldavad, on eraldatud endisest § 243-ast eri paragrahvidesse (243 ja 244).

Sisulised muudatused on järgmised:

a) on kustutatud end. § 242 (nüüd 242 p.2) lõpust ja § 243-ast (nüüd § 242 p.4) sõnad: "kui ta tõsiselt oleks hinnanud abielulist ühiselu", kuna need ebamäärased ja ülolarused. Eeldama peab, et kõik abielluda soovijad tõsiselt hindavad abielulist ühiselu ja ei sõlmiluisendlikke abielusid. Viimaste tühistamise vastu ei ole aga põhjust olla ja nende tühistamist tuleks soodustada.

b) Uue põhjusena on ülesvõetud haiguste varjamine, mis abikaasa või järeltulva soo tervise tunduval määral hädaohtu viib (p.3).

Tervisline seisukord peaks küll kuuluma isiklike omaduste hulka, mis ettenähtud § 242 p.2-ses, kuid selguse mõttes tuleks seda siiski eraldi nimetada.

§ 245. Vaidlust võidakse tõsta ainult kuue kuu kostel.

See tähtaeg algab § 240 ettenähtud juhtudel ajast, mil vaidlusõigusline isik teada saab abieli sõlmimisest, § 241 punktides 1-4 ettenähtud juhtudel ajast, mil abikaasale saab teatavaks vaidluse põhjus, § 241 p.5 ettenähtud juhtudel ajast, mil sunduse seisukord lõpeb.

Igatahes kustub vaidluse õigus viie aasta möödumisega, arvates abieli sõlmimise päevast.

Põhjendusi: Ümbersõnastatud, vastavalt muudatustele §§241-243.

3.peatükk. Abielulahutus.

§ 250. ENL ja EANÜ sõnastus muutmataalt

Põhjendustes tuleks juurde lisada, et muudatus ei seismitte ainult sõna "abikaasa" tarvitamises sõnade "naine" ja "mees" asemel, vaid et komisjoni eelnõu punktid 1 ja 2 on liidetud ja mõ-

lemi abikaasade üheõigusluse seisukohast väljainnes ühtlustatud.

Arusaamatused arvamiste lahkumineku korral lahendab kohus, kes igal üksikul juhul otsustab selle üle, kas mehe keeldumine naisega kaasaminemast viimase elukoha vahetamise puhul, või naise keeldumine neil juhtudel mehe kaasavõtmisest, kui ka ümberpöörduvalt, on tingitud mõjuvast põhjusest või mitte.

Mõlemi abikaasade üheõigusluse nõue ei vaja erilist põhjendust, kuna vastupidine seisukoht oleks vastolus Põhiseaduse § 6.

§ 251.

Kumbki abikaasa võib nõuda lahutust, kui abikaasad vähemast kaks aastat on elanud lahus vastastikkuse kokkuleppimatuse tõttu, mis tingitud kas iseloomude lahkuminekust, või mõnest muust, mõlemist abikaasast olenevast isiklikust põhjusest.

Põhjendus: Kehtiva abieluseaduse § 23 redaktsioon, mis ilma oluliste muudatusteta võetud eelnõusse § 251 all, on tekitanud rohkesti arusaamatusi selgusetuse tõttu, mida tuleb mõista vastastikkuse kokkuleppimatuse all.

On seletatud, ja mitte ilma aluseta, et lahkumineku all vastastikkuse kokkuleppimatuse tõttu tuleb mõista sarnast olukorda, kus abikaasad lepivad kokku selle üle, et tegelikult lahkuminna, ilma vormiliselt § 30 põhjal abielu lahutamata ja et kus sarnast kokkulepet lahuselu aluseks ei ole, seal võiks juttu olla vaid kas mahajätmisest ühe ehk teise abikaasa poolt või lahuselust põhjusil, mis kummagist abikaasast ei olene (§ 24).

Sellepärast oleks vaja täpsemalt äratähen-dada, mida tuleb mõista lahuselu all vastastikkuse kokkuleppimatuse tõttu. Kõige õigem oleks viia § 251 alla sarnast lahuselu, mis tingitud mõlemast abikaasast olnevatest isiklistest põhjustest (iseloomude lahkuminek j.n.e.), vastandina § 252-sele, millises ettenähtud lahutuse põhjusena lahuselu, mis ei olene ühe või mõlemi abikaasa tahtmisest.

¹
§ 262-.

Abielulahutuse otsuses võib kohus, nõudja palvel, kindlaksmäärata ülespidamise suuruse, mida tuleb maksta abikaasale ja lastele kummagil poolel. Mõlemate poolte palvel korraldab kohus selles otsuses ka abikaasade varanduslised vahekorrad.

Põhjendusi: Otstarbekohane oleks, nõudja palvel, kindlaksmäärata abielulahutuse otsuses, millega laste saatus määratakse (§ 259), kui ka teisele abikaasale ülespidamise andmise alus (süüküsimus) otsustatakse (§ 261¹) - ühtlasi ka ülespidamise suurus. Ülespidamise suuruse kindlaksmääramine ei ole seotud kecrulise ja aegavõtva toiminguga, mille tõttu pole karta, et selle läbi viivitus tekiks asja otsustamisel.

Soovitav oleks ka varandusliste vahekorradade lahendamise abielulahutuse otsusega. See toiming võib aga rohkem aega nõuda ja et mitte asjata viivitusei tekiks abielulahutuse asja otsustamisel, kui ka ülespidamise suuruse määramisel, siis võiks varandusliste vahekorradade korraldamine aset leida abielulahutuse otsuse tegemisega ühel ajal vaid siis, kui mõlemad pooled seda paluvad. Vastasel korral võiks üks pooltest seda õigust kurjasti tarvitada asja sihiliuks venitamiseks.

§ 264.

Teine lõige võtta ENL ja EANÜ sõnastuses muutmatult.

Täiendavaid põhjendusi: § 264 esimeses lõikes on ette nähtud mõlema abikaasa ühine otsustamisõigus. Niisugusel juhul aga, kui mõlemad pooled üheõiguslised, ei ole mõeldav, et arvamiste lahkumineku korral ühe poole otsus oleks mõõduandev ja teisele kohuslik. Sellepärast ei saa arvamiste lahkumineku korral ei naise ega mehe otsust mõõduandvaks lugeda, vaid küsimuse peab otsustama erapooletu asutus - kohus. Kuna hoolekande kohtud kät-

tesaadavad ja kiiresti asju otsustavad, siis ei tekita nende poole pööramine lahkarvamiste tekkimisel mingisuguseid raskusi. Loomulik on, et abikaasad vähema tähtsusega küsimused lahendavad omavahelisel kokkuleppel ja pöörduvad kohtu poole vaid tähtsamates küsimustes. Arvata võib, et ka tähtsamates küsimustes kohtu poole pööramine aset leiab vaid erandjuhtudel. Nende juhtude jaoks aga ongi vaja seaduse normi.

VI.

EESTI EUGENIKA JA GENEALOGIA SELTSILT.

I Raamat. Üldosa. Seaduse maksvus.

- § 3. Väljaspool Eesti vabariigi piire sõlmitud Eesti kodanikkude abielud on Eestis seadusjõulised vaid siis, kui nad on sõlmitud kooskõlas § 212 nõuetega.

Põhjendus: Skandinaavia riikide kogomus õpetab, et selline nõue on möödapääsemata, kuna praegu paljud sõidavad riikesse abielu sõlmimiseks, kus ei ole eugeenilisi takistusi, ja needki väga kerged eugeenilised takistused, mida teeb Skandinaavia riikide seaduseandlus muutuvad tühisteks.

- § 4. Eesti kodanikkude abielu lahutamise kohta väljaspool Eesti vabariigi piire on maksev Eesti Vabariigi seaduse-
normid.

Põhjendus: Abielu on Eesti riikluse olulisemaid institutute. Eesti riikluse püüdeks on soodustada abielude sõlmimist isikute vahel ja abielu püsivust normaalsetel suhetel. Komisjoni eelnõu annab aga ühele poolele võimaluse kõrvale hoida abielulahutusest elama asumisega ühest riigist teise selle järele, kuidas vastava riigi seadus temale on soodus; see võimalus ei lase lõpetada ebatervete suhetega abielusid ja sunnib nii üht kui teist abielulist suguelule väljaspool abielu, mistõttu inimene on korrakaaduslikus ja metsikus abielus, omades aga kassellejuures lapsi mõlemalt poolt; selline abielu halvab vajaliku ühiskonna moraalseid mõisteid. Neil asioludel on vajalik abielulahutuse normidena ettenäha Eestis kehtivad normid.

II Raamat. I osa.

- § 211. Abielluda võib meesterahvas, kes on vähemalt 18 ja naisterahvas 17 a. vana.

Põhjendus: Meie kliimas ei ole naisterahvas 16 a. vanuse-na veel ei kehaliselt ega vaimselt väljaarenenud; naisterahvas areneb eriti kehaliselt (eri-

ti seesmised organid) kuni 20 a.lõpuni. Lapsed, kes sünnivad 16 a. vanustest vanemaist on jõuetud, nõrgad ja kidurad; varajase sünnitamise korral jääb nii ema kui laps eluks ajaks nõrgaks, väljaarenematuks. Vt. Soome § 2.

§ 212.

Abielu on keelatud:

1. Otsejoones sugulaste, lihase venna ja õe, poolvenna ja poolõe vahel.
 2. Tädi ja lihase venna- või õepoja, onu ja lihase venna- või õetütre vahel on Siseministril õigus lubada abiellumine kui abiellujate eneste või nende vanemate perekonnas ei ole pärilikke tõbesid - vaimu- või närvihaigusi, kurikalduvust või raske iseloomu ebanormaalsust, või abielluja on joomatõbine;
 3. Lapseksvõtja ja lapseksvõetu vahel, niikaua kui kestab lapseksõlemise vahekorä.
 4. Võõrasvanema ja võõraslapse vahel.
 5. Äärmiselt vastikut parandamatut tõbe põdejaile (§ 254).
 6. Isikuile kõlvatu eluviisiga, mis rüvetab abielu või ei lase oletada abielulise kooselamise rahulikku edasikestvist (§ 255), ja lapsi võib seada seltskonna põlguse alla.
 7. Vaimu- ja närvihaigetele, langetõbistele, ebanormaalse te kalduvustega isikuile, üldse isikuile, kes oma teo iseloomust ja tähendusest ei suuda aru saada või oma tegevust juhtida, raskemat liiki roimaritele ning retsidivistidele ja joomaritele, pidalitõbistele ja suguhaigetele haiguse nakkavuse järgus (abieluseadus § 4).
- P.5-7 loetletud isärasustega isikuil on õigus abielluda teineteisega, kui mõlemad abiellujad tõestavad oma sigi-

võimetust, seda liiki naistel üle 50 eluaasta ehk peale sigitusvõime möödumist ja pidalitõbistel ja suguhaigeil haiguse nakkavuse möödumisel.

Põhjendus: 1. Uuel kujul on abiellumine koostatud ka lähemate sugulaste vahel, kuid Siseministrile on antud õigus õepoja, onu ja lihase venna- või õetütrega vahel abiellumine, kui selleks ei ole pärilikult üngitud haiguste kartust.

2. Abiellumise keelu põhjusena on toodud veel need juhud, kus abielu tervislistel põhjustel on võimata kui laste sünnitamise ja kasvatamise instituut; ka võtab see tervel poolel võimaluse lapsi sünnitada (p.6).

Et hoida laste sündimisest, kes vanemate kõlvatu eluviiside tõttu sattuvad seltskonna põlguse alla, mis neist teeb seltskonnavaenulised isikud on sissetoodud abielukeelu põhjusena, abielulahutamise põhjusena ettenähtud juht.

3. Komisjoni eelnõust on põhjendamatult välja jäetud praeguse abieluseaduse § 4 punkt, mis keelab vaimuhaigeile jne. abiellumise; see on lausa kahjulik, kuna seadus peab eneses sisaldama tema olulisemaid aluseid, olulisemateks alusteks abielule on pärilikkude ja nakkavate suguhaiguste puudumine. Vaimuhaigused on pärilikud, vaimuhaigeist vanemaist sünnib vaimuhaigeid lapsi. Ka on otstarbekohane, et võiksid abielluda isikud omavahel, kellele see on keelatud kui nad on sigivõimetud. Selliste isikute abiellumise võimalus peaks olema nende isikute teatav sigivõimetustamiseks.

Abielu sõlmimine.

§ 226.I. Abielu sõlmimiseks esitab iga abielluda soovija abielu kuulutusele minnes enda tervisliku seisundi üle arstliku abiellumise tunnistuse, mis on koostatud kuulutusele eelnenud 15 päeva vältel asetleidnud arstliku läbivaatuse alusel, kooskõlas § 212 loendatud esioludega.

Põhjendus: 1922.a. abieluseadus keelas vaimuhaigeil jne. abiellumise; see keeld on jäänud ainult paberile, sest abielluda soovijailt ei nõutud arstlikku tunnistust. 1927/28.a. vaimuhaigete loengul Tartumaal oli üle 18 a. vanuste vaimuhaigeist abielulisi, leski ja lahutatuid, kokku 28%; 1928/29.a. vaimuhaiglaisse võetuist isikuist oli abielus 32,4, leski 4,6 ja lahutatuid 2,0%, kokku 39%, 1934.a. rahvalooku andmeil oli rahva koostisest abielus 49,8%. Siit näeme, et vaimuhaigeist on kohutavalt suur % abielus. Vallalistest vaimu- ja närvihaigeist omab 5% elusolevaid vallaslapse, kuna rahva koostisest ei tõuse see % üle 3; 1 laps on 28-1,2 last 17-1,3-4 last 6-1 ja 5 ja rohkem lapsi 1-1 vallalisel vaimu- ja närvihaigeil.

Lastega vaimu-närvihaigete perekonnas on keskmiselt 3,2 last. Ühe lese kohta tuleb keskmiselt 3 last ja lahutatute vaimu- ja närvihaigete laste arv kõigub 1-7 vahel.

Siit selgub paratamatu vajadus abielluda soovijate arstlikuks läbivaatamiseks ja arstitunnistuse sisseseadmiseks.

Selline arstitunnistus on sisseseatud P.A.Ü., Türgimaal ja on ka ettonõutud Saksamaal.

Tühine abielu.

§ 233. Abielu on tühine, kui ta on sõlmitud § 212 keelu vastaselt.

Põhjendus: Kui eluujad on terved, siis ei ole ohtu isegi sugulaste abiellumisest, veel vähem on aga põhjendatud elmu tühiseks tunnustamine üksi seotõttu, et elmunud on hõimlased. See § on siiski tarvilik meie rahva hariduslist tasemet silmas pidades; kuid sejuures tuleb aga kogu § 212 keeluvastaselt sõlmitud elmu juhud lugeda tühisteks. Eugoeniliselt on need juhud palju suurema tähtsusega kui hõimlaste abielu.

§ 254. Abikaasa võib nõuda lahutust, kui teine abikaasa põeb närvi- või vaimuhaigust või on haiglaste vaimliste oma-

dustega, või ebanoormaalsete kalduvustega või põeb nakkavat suguhaigust, pidalitõbe või teist äärmiselt vastikut parandamatut tõbe.

Põhjendus: Abielulahutust tulob võimaldada tervele abikaasale samul põhjusil, mis keelavad abiellumise (§ 212) või tühistavad abielu (§ 233), kuna nad teevad võimatuks abielu ja lastekasvatamise. Tervel abikaasal jääb siis võimalus uue abielu sõlmimisega sünnitada terveid lapsi ja neid ise üleskasvatada.

§ 255. Abikaasa võib nõuda lahutust, kui teine abikaasa on sigivõimetu, või abieluliste kohuste raske rikkumisega, autu või kõlvatu eluviisiga liigjoomisega või mõnel muul tema kehalistest või vaimlistest omadustest või ülalpidamisest tingitud põhjusil on sedavõrd häirinud abielulisi suhteid, et ei või oletada abielulise kooselamise edasikestvust või kohtleb teda julmalt, või teotab tema au, või kavatsob tema tervist rikkuda või tahtlikult oma kohustuse perekonna ülespidamisest või tema eest hoolitsemises jätab väga hooletusse või täitmata.

Põhjendus: Abielu kohustuste raske rikkumise üksikud juhud tuleksid seaduses eraldi loetleda, et ei tekiks vaidlusi selle mõiste suhtes. Raskete abieludraamade põhjuseks on sageli abieluliste mõned vaimsed omadused, mis võimatuks teevad kooselu, et vältide surmaga lõppeda võivad perekonnatülisid, tuleb seaduses ettenäha lahutuse võimalus.

§ 261. Vulja jätta.

Põhjendus: Eelnõu järgi pidi abielulahutuse korral ühe abikaasa vaimuhaiguse pärast, teine abikaasa vaimuhaigele ka peale lahutust ülespidamist andma. Vaimuhaiguse korral ei saa aga teise abikaasa süüst juttu da ja sellepärast peaks ka ülespidamise kohustus lahendatud saama

teiste kehtivate seaduste alusel (hoolek. sead.VII ptk.).

¹
§ 261-. Uus.

Kui abielu on lahutatud ühe abikaasa suu pärast, siis peab süüdlane pool teisele abikaasale andma ülespidamist sedavõrd ja nii kaua kui viimane seda vajab.

Teise abikaasa uuesti abiellumisel langeb see süüdlase kohustus ära.

Põhjendus: Süüdlase poole täielik vabastamine alimentide maksimisest soodustab abielulahutust just nendele, kes seda põhjustavad ja tõstab seega abielulahutuste arvu.

Parandatud ettepanekus on ettenähtud alimentide maksimine süütu poolele ainult vajaduse korral, see on juhtudel, kus pole oma vara ega soetist iseseisvaks ülalpidamiseks.

²
§ 261-. Uus.

Abielulahutuse otsuses võib kohus nõudja palvel kindlaks määrata ülespidamise suuruse, mida tuleb maksta abikaasale ja lastele kummagil poolel. Mõlemate poolte ehk ühe poole palvel korraldab kohus ka abikaasade varanduslised vahekorrad.

Põhjendus: Otstarbekohane oleks nõudja palvel kindlaks määrata abielulahutuse otsuses, millega laste saatus määratakse (§ 259), ühtlasi ka nende, kui ka abikaasale ülespidamise kohustuse suurus. Samuti on tarvilik, et abikaasade varavahekorrad kiirelt korraldatakse, mis eestkätt perekonna ülespidamiseks suure tähtsusega.

Pooltel peale abielulahutust on harilikult palju raskem kokkuleppida ja protsessitakse kaua, mis hävitavalt mõjub eestkätt neil juhtudel, kui lapsed olemas.

§ 388. Muutmata.

§ 389. Muutmata.

§ 391. Muuta:

Mitteabielulise lapse ema on õigustatud nõudma lapse isa kindlakstegemist kohtuotsusega. Sama õigus kuulub ka lapsele.

Nõudmine on sihitud loodusliku isa või selle pärija vastu.

Nõudmist võib alustada enne kui ka pärast sündimist, kuid nõudmist ei või otsustada enne lapse sündimist.

§ 392. muuta järgmiselt:

Kohtuotsusega loetakse vallaslapse isaks see, kelle kohta on tõendatud, et temal on olnud lapse emaga sigitamise ajal niisugust sugulist läbikäimist, et ta looduseaduste järgi võib lapse isa olla.

Kui on tõendatud, et lapse ema sigitamise ajal on olnud sugulises ühenduses mitme mohega, siis loeb kohus vallaslapse isaks seda, kes kõiki asjaolusid arvestades on seda kõige tõenäolikumalt.

Sigitamise ajaks loetakse aeg 181 kuni 302 päevani enne lapse sündimist.

§ 393. Muutmata.

§ 394. Muuta järgmiselt:

Lapsel, kelle vanemad ei ole abiellunud on sama õiguslik seisukord nii isa kui ema suhtes. (E.e.§ 1) Vallaslapsei on ema nimi.

Vallaslapsel on õigus nii isa kui ema sugunime kohta. Selle nime omandamine on igalajal lubatud nime muutmise jaoks ettenähtud korras (E.o.§ 1). (kaaluva § 392 teine lõige).

§ 394¹. Lapsel on õigus saada ülespidamist, kasvatust ja haridust nii isalt kui emalt üldiste eeskirjade järgi, mis vanemate ja laste kohta maksavad. (E.õ.§ 2).

§ 394². Laps kasvatab üles ema enda juures. Kui ema on surnud, või kui ta ise ei või lapse eest hoolitseda või kui ta ei käi lapsega hästi ümber, võivad ametivõimud anda lapse isa hoolde alla (E.õ.§ 3).

§ 394³. Sel vanemaist, kes laps eest hoolitseb, on lapse suhtes samad õigused, kui abielus sündinud lapse suhtes. Teine vanemaist täidab oma kohustust, makstes rahalist toetust.

Kui kumbki vanem ei hoolitse lapse eest, siis peavad mõlemad maksma rahalist toetust ja laps kasvatakse lastekodus või maksu eest võõraste juures. (E.õ. § 4).

§ 396. Muuta järgniselt:

Vallaslaps omab isa suhtes, kes teda seaduslikus korras tunnustanud abielulise-lapse õigused ning kohustused.

§ 398,399 asemel:

Alimente peab makstama kui laps on saanud 18 aastat vanaks. On laps kehaliselt või vaimliselt nõrk, peab alimentide kohustust samuti pikendatama üle lapse 18. eluaasta.

Alimendid määratakse kindlaks niimoodi, et võimalikult võrdne koorem langeb kummagi vanema peale nende tulundusliku seisukorra järele. Kui üks mingit osa ei või kanda kuludest, siis peavad nad täielikult pandama teise peale.

Alimentide maksmiseks määrab Haridus- ja sotsiaal-ministeerium kindlaks alammäärad kuu kohta sedamööda,

kas last kasvatatakse maal või linnas ja missuguses olueas laps on.

Alimendid määratakse alamääradest kõrgemaks, kui ja millises ulatuses seda lubab isa tulunduslik seisukord.

Alimendid tulevad iga kuu kohta ette maksta ja seda ka siis, kui laps peaks surema või kasulapseks antama enne jooksva kuu lõppu.

Kõik lapsega ühenduses seisvad erilised kulud, kui nad on paratamatu iseloomu, peab isa peale pandama erilise maksukohustusena, kui seda nõuab lapse ema või hooldaja.

Kui alimontide maksja on varanduseta ja kindla teenistuseta isik, siis võib teda hoolekande kohus tööle sundida.

§ 400. Muutmata.

§ 402. Muutmata

§ 403. Muutmata.

§ 404. asemel:

Vallaslapse isa on kohustatud peale lapse ülalpidamise kulude kandmise hoolitsema ka lapse ema eest ja teda ülalpidama 4 nädalat enne ja 6 kuud pärast sündimist ja ühtlasi ka tasuma sündimisega seotud arsti- ja ämmaemanda kulud.

Vallaslaps ei ole kohustatud isa ülalpidama, kui ta ei ole üleskasvanud isa juures (Hoolek.-S. § 24).

§ 405. asemel:

Hooldaja ei tohi loobuda sellest õigusest, mis lapsel on kasvatuse kohta.

VII.

VILJANDI RINGKONNAKOHTULT.

(Koostanud K.Tassa)

Vaadeldav eelnõu sisaldab eneses üldosa, perekonna õiguse, pärandusõiguse ja asiõiguse, mis on kokkuvõetud 1259 paragrahvis.

Võrreldes kehtivate seadustega on eelnõul need paremused, rääkimata sellest, et saame eestikeelse seadustiku, et ta on lühem, täpsem ja kaotab partikularismi, mis tekkinud oli kohalikkude seaduste maksvusest.

Ta on ka lühem varem (1925 ja 1926 a.) Kohtuministeeriumi kodifikatsiooni osakonna väljaandel ilmunud tsiviilseadustiku üldosa, perekonna- ja pärandusõiguse eelnõudost.

Eelnõu juure on lisatud ka prof. J.Uluotsa poolt koostatud seletuskiri.

Peatudes üldjoontes nii eelnõu onese kui ka seletuskirja juures, tuleb tähendada, et eelnõu üldosa arvustamine on osalt takistatud seetõttu, et ta peab maksma üldosana ka kohustus (lepingu) õiguse suhtes, kuna viimase õiguse eelnõu on veel valmimata. Ei saa seepärast paljudes küsimustes seisukohti võtta, sest loomulikult tingib ka kohustus õigus terve rea üldmäärusi, mis vaevalt on mahutatavad tsiviilseadustiku üldosasse vaid paigutatud saavad kohustus õiguse üksikute osade juure. Viimaste kohta puudub aga ülevaade. Siinkohal võiks esineda vaid sooviavaldusega, et sarnaste määruste kõrval, nagu määrused kinnistusraamatute kohta jne., saaks võetud tsiviilseadustikku eriosana ka nõude tõendused. See küsimus on muuseas praktiliselt ja otstarbekalt lahendatud Prantsuse-Itaalia vahelises kohustus (lepingu) õiguse projektis (Projet de codes obligations et des contrats-texte definitif approuvé

à Paris en Octobre 1927).

Terve rida tsiviilseadustikus ettenähtud määrustest, nagu muudatused perekondlistes varaõigustes jne., tingivad ülemineku aja määruste maksmapanekut; kuidas neid küsimusi tahetakse reguleerida, seda eelnõust ega seletuskirjast ei selgu.

Siis tuleb veel tähendada, et eelnõu koostamisel ei ole arvestatud mõnede lahkuminekutega, mis aset leiavad B.E.S. vene- ja saksa keelsete tekstide vahel (näit. B.E.S. § 27-naise erivara mõiste määramine). Saksakeelist teksti tuleb lugeda B.E.S. üldmõttele rohkem vastavaks, ning seega oleks tulnud seda silmaspidada.

Seletuskirja suhtes tuleb üldiselt tähendada, et tema ei anna juhtnõore uue seadustiku käsitamisel, kuna suurema osa uute normide suhtes puuduvad tarvilikud põhjendused, on vaid piirdutud üldlausega, et komisjon leidis tarviliku või etstarbeka olevat vastavat normi maksuma panna. Oleks olnud soovitatav, et tsiviilseadustiku seletuskiri oleks sisaldanud kõiki tarvilikke andmeid ja oleks olnud täielikum ning üksikasjalikum.

Järgnevad märkused tsiviilseadustiku üksikosade kohta tahavad olla peamiselt praktilise iseloomuga.

Üldosa.

Seaduse maksvus ja rakendamine.

Tsiviilseadustiku üldosa 1926.a. eelkava järele oli seaduse maksvuse ja rakendamise suhtes ettenähtud natsionaalprintsiiip (§ 2 ja j.) käesolev 1935.a. eelnõu on asunud aga territoriaal-domitsiil printsiiibi alusele (§ 2 ja j.) Territoriaalse printsiiibi järjekindel rakendamine võib viia aga konfliktidesse rahvusvahelise eraõiguse alal. Näitustena võiks tuua abielu sõlmimised ja abielu lahutused välismaalaste vahel, eriti kui tarvitada välismaalaste suhtes abielulahutust kokkuleppel kui

säärast abielulahutuse moodust ei tunnusta selle riigi seadused kelle kodakondsusesse isik kuulub. Et sarnastest konfliktidest hoiduda tuleks vastavate seaduse instituutide rakendamisel tekkivate raskustega arvestada ning võimaliku korrektiivid seaduse üldosas ettenäha.

Füüsilised isikud.

Teovõime.

§ 23 järele algab täisealsus kahekümne aastaseks saamisega.

Eelnõus on vahet tehtud alaealise teovõime vahel kuni 7 aasta vanuseni ja 7-20 aastate vahel.

Eelnõu §§ 25 ja 26 määravad, et alaealine kes ei ole seitsme aastane, on täiesti teovõimetu ja teda esindab kõigis õiguslikkudes toimingutes tema seaduslik esindaja. Alaealine, kes on vähemalt seitsmeaastane, vajab õiguslikkudeks toiminguteks seadusliku esindaja nõusolekut, kuivõrd seaduses pole tehtud erandeid. Kui alaealise poolt teostatud toiming on temale lausa kasulik, siis on esindaja kohustatud nõusoleku andma.

Tuleb tähendada, et maksev B.E.S. ei tunne säärast vahe-tegemist, võimaldab vaid samuti kui eelnõugi (§ 24) alaealise, kes on saanud vähemalt 18 a. vanaks täisealiseks tunnistamist kohtu otsusega (venia aetatis, § 270,271). Teised (alla 20 a. vanad) loetakse alaealisteks ning nende sühtes maksavad üldised määrused eestkoste kohta.

Varem maksnud Talurahva seadused (E.§ 1079, L.§ 958) tegid vahet alaealsuse juures kuni 17 aastani ja 17-21 a. Viimastel olid teatavad õigused iseseisvaks tegutsemiseks (vrd.E.§ 1073, 1075,1080; L.§ 951,961), kusjuures L.§ 961 määras veel üheks juhuks 15 a. vanuse (ilma alaealise nõusolekuta ei saanud pär. jagamisel müüa hobuseid ja loomi) Vene seadused (S.K. X k. I j.

§ 220 ja järg.) jagas ka alaealisi nende õiguste suhtes mitmesse liiki kuni 14 aastani, 14.a. -17 a. ja 17 a.-21 a. Praegu maksev Kriminaal seadustik määrab alaealise vastutusvõime tekkimise 12 a. vanusega alates.

Kusagil nendes seadustes ei leidu aga määrust, mis annaks alaealisele suuremaid õigusi või paneks tema peale suuremaid kohustusi, kui ta 7 a. vanuseks on saanud. Ei saa asuda seisukohale, et meie oludes oleks lapsed seevõrra arenenud, et nad 7 a. vanuselt suudaksid õiguslikkudes küsinustes seevõrra orienteeruda ning suudaksid seaduses ettenähtud juhtudel vastutust kanda oma tegevuse eest. Sarnane seisukord võis mõeldav olla lõunamaa rahvaste juures, kus arenemine sünnib kiiremalt (Rooma-pubertas minima, pubertas minor, samuti vana Germaani õiguses, kus oli juhuseid, et juba 15 aastane loeti täisealiseks), meie oludes ei ole see aga mõeldav.

Eelnõust näeme (§ 28,29,30), et kui alaealise seadusliku esindaja nõusolekut ei järgne, võib kumbki pool lepingu täidetud osa tagasi nõuda kusjuures alaealine vastutab ainult niipalju kui võrd ta on rikastumise pahatahtlikult võõrandanud. Alaealise poolt seadusliku esindaja nõusolekuta sõlmitud leping loetakse algusest peale maksvaks, kui lepingu täitmist teostatakse vahenditega, mis temale selleks otstarbeks või vabaks käsutamiseks on andnud seaduslik esindaja või viimase nõusolekul kolmas isik. Ja edasi „seaduslik esindaja võib hooldekandekohtu loaga anda alaealisele õiguse ajada iseisvalt mõnd äri. Sel juhul on alaealine piiramatult teovõimeline niisugusteks tahteavaldusteks, mis selle üriajamine endaga kaasa toeb. Erandatud on need voimingud, milledeks seaduslik esindaja vajab hooldekande kohtu luba. Äriajamiseks antud õiguse võib esindaja tagasi võtta ainult hooldekandekohtu loaga.“ Need määrused on sissevõetud välismaiste seaduste

(H.411, S.110,112) eeskujul.

Käesoleval juhul on tahetud ühte liita B.E.S., V.S.K. X k. I j.; Helveetsia ja Saksa seadustikkudes väljendatud põhimõtteid, kuid seda tuleb lugeda mitte õnnestunuks. Saksa B.G.B. ei väljenda kusagil mõistet mida saaks äramäärata sõnaga „Deliktsfähigkeit“ alaealiste suhtes (Vrd.S. § 104,827 j.t.), see võib kindlaksmääratud saada vaid üldiste õiguskorra kohta käivate seaduste ja määrustega, ei määra seda kindlaks ka meil maksev B.E.S. Tuleb tähendada, et ka kõneall olevas eelnõus on selles küsimuses tühik. Kui aga maksvas Kriminaal seadustikus on võetud alaealiste suhtes arvesse vanuse alammäär 12 aastat, oleks alusetu, ja pealegi on see seisukoht seletuskirjas täiesti põhjendamata, et alaealist, kes on 7 a. vanaks saanud võidakse tsiviilõiguslikult vastutavaks teha pahatahtliku võõrandamise eest (eelnõu § 28). Samuti eelnõu § 29 järele peaks alaealine vastutav olema oma varandusega, kui tema lepingu täitmist teostab vahenditega, mis lubatud said esindaja poolt. Kuna see maksev on iga alaealise kohta, kes on saanud 7 a. vanaks, tekib küsimus kuivõrd võib 7 aastane ja ka vanem laps olla teadlik selles, et ta toimib seadusenõuetele vastavalt? Säärased määrused annavad põhjuse vaidluse tekkimiseks puht teoreetilisel alal, ja nimelt kas teostab seaduslik esindaja oma õigusi ja kohuseid omal nimel või võera, s.o. esindatava nimel, missugune vaidlus on Saksa B.G.B. alusel Saksa õigusteadlaste vahel püsinud (prof.Dr.P.Oertmann j.t.), sest eelnõu § 29 seisukoht oleks B.E.S. mõtte kohaselt, mis on, nagu näha seletuskirjast, eelnõu aluseks võetud, mõeldav ainult isikute suhtes, kes tegutsevad võeral nimel, milgil tingimisel aga eestkostja-esindaja suhtes, kes võib tegutseda vaid eestkostetava-esindatava nimel. Mis puutub eelnõu § 30, siis see näeb ette sarnast seisukorda, kus alaealine, olgugi ainult teatava

äriajamisel, tegutseda võib täiesti teguvõimsa isikuna. See seisukord on sarnane venia aetatis'e mõistega, mis võib aset leida mitte ainult esindaja ja hoolekandekohtu loal, vaid kohtu kinnitusel (praegu ringkonnakohus, B.E.S. § 271). Kui maksmata § 30, siis võimaldab see möödahilimist § 24 määrusest ja alaealine võib tegutseda täiesti iseseisvalt ilma, et ta oleks 18 aastatki vanaks saanud. Seega tuleb asuda seisukohale, et eelnõu § 28 (osaliselt), 29 ja 30 ei ole kooskõlas B.E.S. põhimõtodega ning ei saa leida ratsionaalset põhjendust nendes paragrahvides väljendatud põhimõtetele, ei ole neid seisukohti ka põhjendatud eelnõu seletuskirjas.

Siinjuures ei saa jätta tähendamata, et Tsiviil seadustiku 1926 a. eelnõus neid vastolusi ei leidu ja seal need küsimused on lahendatud ühtlasemalt ning vastavamalt kehtivatele seadustele.

Elukoht.

§ 43 määrab, et eestkostja elukoht on eestkostetava elukohaks. Eelnõu § 30 järgi võib alaealine täiesti iseseisvalt mõnda äriajada ja seejuures olla eestkoste all; § 43 käsitamine on sarnastel puhkudel raskendatud. Üldiselt tuleb tähendada, et eelnõu asub seisukohal, et eestkostja peab tegutsema eestkostetava nimel ja tema eest (§ 452) seepärast on teoreetiliselt õige eestkostetava elukohaks lugeda tema faktiline asukoht eelnõu § 40 mõttes. See kõrvaldab raskused ja arusaamatused, mis tekivad § 43 käsitamisel protsessuaalses korras.

Sama § 43 määrab, et kui abikaasad on õigustatud elama lahus, siis on abielunaisel oma elukoht.

Protsessuaalses mõttes on tarvilik, et ka siin tuleb arvestusele vaid abikaasade faktiline lahus elamine, ilma et abielunaise iseseisva elukoha küsimus oleks sõltuv seaduslikust õigu-

sest lahus elada.

Isiku kaitse.

§ 48 järele võib seadusliku nime muutmise toimuda, kui selleks on mõjuvaid põhjusi, on soovitatav, et need põhjused oleks kas või üldjoontes seaduses määritletud, sest vastasel korral võib see nii isikutele kui ka vastavatele asutustele põhjuste mõjuvuse äramääramisel raskusi tekitada (Näit. kas on mõjuvaks põhjuseks isiku karistamine). Seletuskirjast nähtub, et nime muutmise lähem kord saab kindlaks määratud eriseadusega, kuid see ei õigusta põhjuste määritletuse ärajätmist § 48-dast, olgu siis, kui § 48 I lõige jääb püsima vaid sarnasel kujul: "Seadusliku nime muutmise võib toimuda seatud korras, kui sellega ei rikuta kolmandate isikute huvisid.

Välismaa tsiviil seadustikkudes on nime muutmise alused lähemalt äramääratud (vrd.B.G.B.)

Isiku lõpp.

§ 53 määrab, et surnuks tunnustamise palvet võib esitada, (kohtule) kui on möödunud vähemalt üks aasta surmahädaohu lõpust või vähemalt viis aastat elusolemisest viimase teate saamisest.

Seletuskirjas on täitsa õieti tähendatud, et surnuks tunnustamine on praesumptio juris, kuid mitte de jure, ning et ettenähtud ühe ja viie aastased tähtajad võivad osutada esimesel pilgul varajasteks kuid et ka teised võimalikud ajamomendid polla kahjuks rohkem põhjendatud. Siin oleks õige siiski vahet teha harilikudel tingimustel (5 a. tähtaeg) surnuks tunnustamise puhul alaealiste (alla 20 aastat) ja kõrges vanaduses olevate isikute juures. Esimesel juhul on eeldatav nende suurem vastupanu- ja eluvõime, teisel juhul aga vastupidine. On ka eeldatav, et alaealised ei suuda säärasel juhul surnuks tunnustamise

korral, kui nad peaks elus olema, tarviliselt omi õigusi kaits-
ta. Seepärast tuleb tunnustada otstarbeks, et harilikudel
tingimustel surnuks tunnustamine ei või aset leida, kui isik
on alla 20 a. vana ja kõrges vanaduses isikute juures võiks
see tähtaeg olla lühem, sarnaselt, et nimetatud 5 a. sisse lan-
geks ka ühe aastane proklaami tähtaeg. Analoogilised määrused
on tuntud ka välismaa seaduseandlustes (vrd.B.G.B.§ 13-19).

§ 55 järele võib kadunu, kes on tunnustatud surnuks, kui
ta tuleb tagasi, pärijatelt oma varanduse tagasi nõuda, kuivõrd
nõudmise algul neil see varandus veel alles on või nad on sel-
lest rikastunud või rikastumise pahatahtlikult võõrandanud. Siin
kohal oleks tarvilik ettenäha ka pärijate vastutust, kes on
lasknud kadunu surnuks tunnustada, teades et kadunu on siiski
elus, s.o. vastutus juhul kui surnukstunnustamise palve esita-
takse pahas usus, sel puhul võiks vastutus olla suurem.

Juriidilised isikud.

§ 56 on tahtud üldiselt äramäärata juriidilise isiku ise-
loomu ja mõistet, kuid see mõiste ei ole väljendatud küllaldase
selgusega.

Nii õigusteoreetiliselt kui ka kohtupraksises on tekkinud
vaidlusi küsimuse üle, mida kujutab enesest juriidiline isik
ja vastavalt sellele on tekkinud ka raskused ja vaidlused üksi-
kute konkreet küsimuste lahendamise juures ni juriidilise isiku
ja kolmandate isikute vahel kui ka juriidilise isiku ja tema
oma liikmete vahel, eriti viimased suhted kehtiva B.E.S. järele
ei ole täpsemalt määritletud. Ka käesolev eelnõu ei anna sellele
tarvilikku lahendust.

Kohtupraksis (vrd.V.S. Ts.1898/59; 1905/55, Riigik.Ts.
1924/46) on asunud seisukohale, et juriidilise isiku põhikiri
on liikmete suhtes leping ja on terve rea küsimusi lahendanud

väljudes sellest seisukohast, on olnud aga teisi seisukohti, kus vaatamata sellele, et põhikirja nõuetest ei ole kinnipeetud, on peakoosoleku otsused, vaatamata vastuvaidlustele, kohtus püsima jäänud, kuna nende tühistamist ei ole seaduses ettenähtud korras nõutud. Need vastuoksused ja vaidlused oleks kõrvaldatavad, kui on juriidiliste isikute (nii universitas personarum, kui ka universitas bonorum) mõisted määritletud ning antud täpne teoreetiline alus juriidilise isiku liikmete vaheliste vahetkordade lahendamiseks.

Eksimus.

§ 155 järele eksimus selle kohta, mis oli tõukeks tahte avaldamisele, ei loeta oluliseks. § 154 järele võib tahteavalduse tühistamist nõuda vaid olulise eksimuse, pettuse või sunnuse puhul.

Siin kohal võiks tulla kaalumisele, et lubatakse rahatu tehingu (negotium lucrativum) puhul eksimust tahteavalduse motiivides võtta tahteavalduse tühistamise aluseks, kui tahteavaldus järgnes vaid eksimuse tagajärjel. See seisukoht oli ettenähtud ka Rooma õiguses.

Esindus.

§ 162-171 mis maksavad üldosana ka kohustus õiguse suhtes, on mõeldud nähtavasti vaid üldreeglitena, kuna lähem esinduse ulatuse äramääramine sünnib kohustus (lepingu) õiguses. Seaduse seletuskirjast seda küll ei nähtu, kuid viited P.-J. § 30-37 lasevad seda järeldada, sest P.-J. § 566-587 (Projet de code des obligations et des contrats 1927 a.) määritlevad ka selle mõiste lähemalt, samuti võib oletada seda viidetest B.E.S. § 2917 ja 3113, seepärast ei ole tarvidust eelnõu tähendatud osa juures lähemalt peatuda.

Perekonna õigus.

Kihlus.

§ 217 defineerib kihlust, et see on kihlastajate vastastikune kolmandatele isikutele teatavaks tohtud töötus teineteisega abielluda. Sarnane defineerimine osutub puudulikuks.

Eelnõu seletuskirjas on tähendatud, et ei ole soovitatav kihlust siduda toiminguga, mis oleks seotud üksnes poolte teadmise ja mille tõendamine seetõttu tooks kaasa ebasoovitavaid nähteid ja tulemusi, ning et kihlus toimub juurdunud kommete kohaselt just teatavaks tegemisega kolmandatele isikutele. B.E.S. mõistab kihluse (свадьба) all kihluse-

dustes ettenähtud kihlust, s.e. säärast vastastikküest abiellumise tõetust, mis on seotud teatavate formaliteetidega.

B.E.S. näeb peale selle ette veel teatavaid õiguslikke tagajärgi, kui aset on leidnud ainult „pühalik töötus abielluda“ (торжественное обещание жениться). Ka eelnõu § 225 näeb ette juhuse, kus keegi ahvatleb neiu sugulisele kokkuelamiselo kindla lubadusega temaga abiellu astuda. On eeldatav ja võimalik, et nii naine kui ka mees on kolmandatele isikutele rääkinud oma soovist teisega abielluda ning sellest, et mees on lubanud tema naiseks võtta, kuid sellest kõigest on vähe, et kindlaks määrata, kas on tegemist kihlusega, või tulevad nende vahekorrad lahendada teiste määruste alusel.

Kui kihlusele vaadata kui abielu eellepingule (seletusk.), siis peaks töötus abielluda väljendust leidma mõlemate kihlastajate poolt ühel ajal üksteise ja kolmandate isikute juuresolekul või mõlemate poolt kolmandatele isikutele teatavaks tehtama.

Kihluse efektina näeb eelnõu ette juhul kui abielusõlmimine ei leia aset:

- 1) võimaluse tagasinõuda üksteisele tehtud kingid (§ 221);

2) süüdlane pool tasub kahjud, mis kihluse tagajärjel on tekkinud teisele kihlatule või kolmandatele isikutele (§ 222);

3) kui neitsilik pruut on peigmehega suguliselt kokkuelanud ning tema isiklik seisukord seeläbi ilma tema süüta halveneb, võib tema peigmehe abiellumisest loobumise korral temalt nõuda rahalist tasu (§ 223);

4) kui pruut on peigmehele jäänud rasedaks, on pruut õigustatud nõudma abielu sõlmimist, selle mitte asetleidmisel aga lahutatud naise õigusi. Lapsel on seejuures abielus sündinud lapse õigused (§ 224).

Nagu eelpool tähendatud, sisaldab eelnõu ühe iseseisva määruse (§ 225), mis näeb ette, et kui keegi ahvatleb neiu sugulisele kokkuelamisele kindla lubadusega temaga abiellu astuda ja neiu jääb rasedaks, siis on ahvatletul neil õigus samasuguseks nõudmiseks kui ahvatletud pruudilgi § 224 järele, s.o. nõuda abielusõlmimist ja lahutatud naise õigusi.

Nende paragrahvide kohta tuleb tähendada järgmist:

1) Protsessi korral tuleb lubadusabielluda tõendada nii ühel kui ka teisel juhul, tarbekorral tunnistajate seletustega, misjärel § 217 tähendatud kolmandad isikud esinevad vaid tõendajatena, ei saa neile teatamist aga võtta formaliteedi täitmisena.

2) kihluse ja § 225 ottenähtud juhu efektid on samased (nõue § 224 järele), väljaarvatud vaid kinkide tagasi nõudmine (§ 221,222) ja tasu nõudmine (§ 223). Näeme, et mõlemate juhtude vahel puuduvad suuremad praktilised lahkumineku efektide suhtes.

Seaduse üldmõtte järele on ka viimasel juhul (§ 225) õigus kinkisid tagasi nõuda (condiktio causa data, causa non secuta), ei ole mingid takistusi ka kihluse korral seda teha samal alusel, samuti võib kahjutasu nõudmised lahendatud saada

üldseaduste alusel. Sarnastel juhtudel sündinud lapse õigulik seisukord võib äramääratud saada vastavas perekonna seaduse osas.

Kõigist neist kaalutlustest järgneb, et ei ole praktilist vajadust kihlust iseseisva instituudina ettenäha, vaid poolte vahekorrad lahendatakse samade määruste järele kui neiu on ahvatletud sugulisele kokkuelamisele kindla lubadusoga temaga abielluda, või üldseaduste alusel.

Tühised ja vaieldavad abielud.

§ 241 ottenähtud juhud on lahendatud eelnõu § 235-das, mispärast tuleks § 241 kustutada (Nõude tõstmise õigus on ettenähtud § 236).

Abielu lahutus.

§ 261 on vastolus eelnõu üldpõhimõttega, mille järele ei ole alimenteerimine abielulahutuse puhul ettenähtud.

§ 262 järele võib abikaasalt, kes on tunnustatud üksi süüdlaseks, teine abikaasa tagasinõuda kingid, mis ta temale kihluse või abielu kestel teinud, õigustamata rikastumise kohta käivate eeskirjade järgi.

See eeskiri on võetud B.G.B. ning on praegu kehtivale seadusele võeras. Selle määruse rakendamine võib sünnitada, silmaspidades abielulahutamise kohta käivaid eeskirju, praktiliselt raskusi, kuna kohus sagedasti lahutades abielu ja tunnustades ühe abikaasa süüdlaseks pooleks, piirdub vaid teatavate faktide konstateerimisega, ilma et ta saakski süveneda põhjustesse (abielu sead. § 23).

Seletuskirjast on näha, et komisjonis on tekitanud vaielusi küsimus, kas lubada abielulahutust poolte kokkuleppel, lõpuks on aga vastav paragrahv häälteenamusega eelnõusse võetud tähendusega, et tähtaeg nõudmise esitamise ja otsuse tege-

misc vahel peaks olema pikem praegusest (3 kuulisest). Sel-
tuskirjas on toodud ära ühtlasi ka põhjendused, mis olid ette-
toodud säärase abielulahutuse mooduse vastu.

Tuleb ühinõda nende seisukohtadega, millistele komisjon
lõpeks on asunud. Abielu on sisuliselt juba hävinenud kogu
oma sotsiaalsote funktsioonide täitmisega, kui pooled on nõnda
kaugele jõudnud, et nad esitavad palve abielu lahutamiseks;
võimaldades abielu lahutada ühisel kokkuleppel jääb ära piin-
lik põhjuste uurimine kohtu poolt, mis vahel võivad olla sää-
rased, et neid harilikus protsessuaal korras ei tahetaks
ette tuua ja mis seega avaldaks survet säärase abielu formaal-
seks odasikestmiseks, kuna see sisuliselt enam oma otstarbe-
le ei vasta. Tuleb veel allakriipsutada seda nähet, et säärase
abielulahutuse punul on abikaasad ka kokkuleppe teel omad va-
randuslised vahekorrad lahendanud, samuti kokkuleppinud ka
laste kasvatamise ning ülespidamise küsimustes, mis lihtsus-
tab ja vastavalt poolte tahtele korraldab nende õiguslised
vahekorrad tulevikus, mis omakorda ei jäta mõju avaldamata
kohtuprotsesside arvule. Mitte võimaldades lahutust kokkulep-
pel võib tekkida säärane seisukord, praeguse protsessuaalkor-
ra juures on see täiesti võimalik, et üks abikaasa esitab tei-
se vastu nõudmise mingil abielu lahutamiseks piisaval põhju-
sel ning vastaspool võtab lihtsalt nõudmise õigeks, mis või-
maldab veel kiiremat abielulahutust. Et sarnast seisukorda
vältida, ning tunnustades ülemaltoodud põhimõtteid, ei ole
otstarbekohane loobuda abielulahutusest kokkuleppel.

Ka pikema, kui kolme kuulise tähtaja määramine palve esi-
tamise ja kohtu otsuse tegemise vahel ei oleks samadel põhjus-
tel soovitav ega põhjendatud.

Selle küsimuse kohta tuleb tähendada, et ka välismaa sea-
dusandlustele ei ole sarnane abielulahutuse võimalus tundmatu

(seletuskirjas on tähendatud, et praeguse Euroopa kultuuri- piirkonnas on ta üldreeglina täiesti kõrvale jäetud). Läti 1921.a. seaduses (§ 51) ja Taani 1922.a. seaduses (§ 52-53) abielulahutuse kohta on see võimalus ettenähtud. viimases olgugi abikaasade lahuselu korral.

Abikaasade varaõigused.

Kehtiva B.E.S. järele abielumehe ja abielunaise varandus moodustab üldreeglina kas varaühenduse (Gütereinheit, Gütervereinigung) või varaühisuse (Gütergemeinschaft). Varaühisus loetakse maksvaks Liivi linnasead. (§ 79) ja Narva linnaseaduse (§ 67-68) järele, tegelikult maksab tema aga puhtal kujul vaid Narva linnas. Seega on domineeruv varaühenduse süsteem. Mõlemate süsteemide iseäraldused tulevad nähtavale kõige selgemalt abielu lõppemise korral.

Varaühenduse juures leiab aset ajutiselt puht väliselt liidetud varanduskogu jagunemine algosadeks (§ 117,118,121), kuna varaühisuse juures kuulub kogu varanduskogu ärajagamisele abikaasade vahel (§ 1808,1813,vrd. 126), kuid on ka võimalusi ühe abikaasa surma korral jätta jagamata kogu varandust (communio prorogata § 1805,1822).

Varaühisuse juures mõlemate abikaasade kogu varandus moodustab ühise varanduse tombu, mis on mõlemate abikaasade ühisomandus (§ 68,69,80), varaühenduse puhul ühis- ehk kaasomandust (condominium) ei teki, varandused on ühendatud vaid mehe valitsemise alla (§ 41,49,69), samuti valitseb mees varandust ka varaühisuse korral.

Andes abielumehe laiad õigused naise varanduse kasutamisel ja valitsemisel on aga kehtiva seaduse poolt järjekindlalt nõue läbiviidud, et sarnase kasutamise ja valitsemise tagajärjel ei tohi naise varandus väheneda ega hävineda. Abielu lõppemisel, samuti kui mees kaotab õiguse valitseda naise vara, on

naisel õigus abiellu toodud varandust tagasi nõuda (§ 47,59, 60 j.t.) ja mees on vastutav selles suhtes ka naise pärijate ees (§ 59-66).

Abielunaise varandusline teguvõime on abielu kestel väga piiratud, väljaarvatud vaid tema korraldused erivara (§ 27 j.t.) suhtes ja väljaarvatud maaalad, kus maksab varalahusus (Petserimaa, Naroova tagune).

Tsiviil seadustiku eelnõu on loonud praegu kehtivast seadusest kaugele ulatuvalt lahkuminevad normid. On loodud vara-soetuse, varauhenduse, varauhisuse ja varalahususe süsteemid. Normaalseks abikaasade varasüsteemiks on ettenähtud varasoetus, kuna teised süsteemid tekivad abielu lepingu alusel, ja varalahusus peale selle veel seaduses ettenähtud juhtudel.

Eelnõu § 263 defineerib abielu järgmiselt: Abiellumisega ühendatakse mees ja naine abielulisse koosellu vastastikuseks tootamiseks ja laste saamiseks ning kasvatamiseks. Nad võlgnevad teineteisele truudust ning ühisele hüvele üksmeelset kaastegevist. Vastupidised lepped ja tingimused on tühised.

§ 364 järele on mõlemal abikaasal ühine otsustamisõigus kõigis perekondliku kooselamise kohta käivais asjus, eriti ka perekondliku elukoha ja korteri määramises. Lahkuminekute korral on mehe otsus mööduandev. Kui mehe otsus on oludega põhjendamata, siis laherdab küsimuse naise palvel hoolekande kohus.

§ 269 järele on kumbki abikaasa kohustatud varaga ning tegevusega kodus ja väljaspool kaasa aitama abielulise ülespidamise soetamisel.

Nendest määrustest võib järeldada, esiteks seda (§ 263), et komisjon ei ole tahtnud vaadata abielule ainult kui mehe ja naise teadlikule ühendusele laste saamiseks ja kasvatamiseks, vaid käsitab abielu kui sotsiaalset väärtust, millel ja eriti abielu läbi tekkival perekonnal on riiklises ja ühiskondlises

elus suur tähtsus, teiseks aga (§ 264) tahetakse kaotada mehe ülivõim naise üle, seega et antakse mõlematele abikaasadele ühine otsustamise õigus perekondliku kooselamise kohta käivais asjus.

Seega on tahetud lahendada abikaasade varanduslised kui ka isiklised vahekorrad väljudes mõlemate nii mehe kui ka naise üheõigusluse seisukohast. Ei ole seejuures jäädud peatama vara lahususe kui normaalse abikaasade varasüsteemi juure ja seda täiesti õigustatult, sest abikaasade varalahusus (sarnasel kujul nagu ta maksab praegu Vene S.K. X k. j. I järele ja nagu seda ka eelnõu ettenäeb) ei oleks õiglane nende abikaasade suhtes, kes ei oma iseseisvat teenistust vaid töötavad teise abikaasa majapidamises, kuna see ei võimaldaks neile varanduse kogumist.

Normaalse varasüsteemina on võetud varasoetuse vahekord, mis põhjendab Ungari, Skandinaavia ja Saksa vastavatel eeskujudel, kuid seejuures tuleb tähendada, et ükski neist välismaistest seadustest ei ole puhtal kujul käsitamist leidnud.

§ 285 määrab, et abikaasad on teineteisega varasoetuse vahekorras, kui nende vahel ei ole seatud (lepinguga) varaühendust, varaühisust või varalahusust. § 292 järele varasoetuse vahekorras jäävad igale abikaasale olenemata teisest abikaasast alale kõik õigused oma vara peale, mis talle kuulus abielu sõlmimisel või mis ta omandab abielu kestel. Sissetulekud ja saavutised kuuluvad sellele abikaasale, kelle varast või tööst nad on saadud.

Üldreeglina valitseb kumbki abikaasa oma varandust, võib seda aga teisele abikaasale valitseda anda ja tagasi võtta oma äranägemise järele (erimäärus kaasavara kohta § 295). Kumbki abikaasa vastutab oma võlgade eest, kuid igapäevaseks majapidamiseks ning lastekasvatamiseks tehtud võlgade eest vastutab

eeskätt mees juhtudel, mil lahkarvamuste korral mehe otsus on olnud mõõduandev.

See puhas varaväärtus, mis kummalegi abikaasale varasoetuse lõppomisel pärast erivara ja võlgade mahaarvutust üle jääb, kujundab kummagi abikaasa soetisvara (§ 299).

Erivara hulka kuulub (§ 300) ja tuleb mahaarvata:

1) abiellu toodud vara; 2) vara, mis on abielulepinguga tunnustatud erivarast; 3) vara, mis abikaasa on saanud kolmandalt isikult erivaraks või tingimusega, et ta ise seda valitseks ja käsutaks; varaesemed, mis oma loomult on abikaasa isiklikuks tarvitamiseks; 4) mis omandatakse erivara hulka kuuluva õiguse alusel või tasuna erivara hulka kuuluva eseme hävitamise, rikkumise või äravõtmise eest või erivara kohta käiva tehinguga. Peale selle kuulub igal juhul naise erivara hulka kaasavara (§ 280).

Kui võtta lähema vaatluse alla varasoetuse vahekorra normaalsed lõppemise viisid, s.o. ühe abikaasa surm ja abielulahutus, siis kujuneb seisukord järgmiseks:

Kummalgi abikaasal on õigus saada pool sellest, mis teise varanduses on soetisvara, kui abielu on lastega ja $\frac{1}{4}$, kui abielu on lasteta (§ 297).

Surma korral pärandab üleelanud abikaasa veel (§ 553) sea-duse järgi: 1) esimese järjekorra pärijate kõrval - lapseosa pärandusest, kui aga lapse osa on vähem kui üks neljandik pärandusest, siis ühe neljandiku, 2) teise järjekorra pärijate ja vanavanemate kõrval - $\frac{1}{2}$ pärandusest j.n.e.

Nagu nendest määrustest näha, ja kui silmaspidada võlgade mahaarvestamise ja soetisvara kohta käivaid eeskirju, kujuneb puhta soetisvara väärtuse kindlaksmääramine õige keerukaks ning võib seega põhjustada igasuguseid arusaamatusi ja kohtu poole pööramisi eriti, kui abielu lõpeb ühe abikaasa surmaga.

Peale selle ei anna abikaasade soetisvara vahekorid selle lõppemisel küllaldasel määral kindlustusi abielus sündinud lastele. Kujuneb ka õige keeruliseks kolmandate isikute nõudmiste rahuldamine (võlad), kuna kolmandatel isikutel on äärmiselt raske kindlaks hakata tegema, missuguse vara peale on neil õigus nõudmistega pöörduda ja missugust iseloomu (erivara, abiellu toodud vara, soetisvara) varandus kannab. Juba nendel kaalutlustel ei saa eelnõu selles osas vastuvõetavaks pidada. Tuleb siinkohal aga tuenitada veel seda asjaolu, et rõhuvas enamuses ei oma meie abielunaised iseseisvaid sissetulekuid, millest neil võiks tekkida oma erivarandus, nende tegevus seisab vaid koduses majapidamises, nende seisukorras ei anna eelnõu selles osas mingeid praktilisi paromusi, väljaarvatud vaid puht teoreetiline õigus oma vara valitseda. Võlgade olemasolu korral ja tähelepanes kitsendusi, mis eelnõus on ettenähtud alimenterimise suhtes, võib soetusvara vahekorra juures abielunaise seisukord senisest halvemaks muutuda.

Peatudes selles küsimuses Rootsi ja Soome vastavate seaduste juures näeme, et Rootsis (11. juuni 1920. a. sead.) ja Soomes (13. juuni 1929. a. sead. § 34, 35) on küsimus lahendatud sarnaselt, et kumbki abikaasa võivad iseseisvalt oma vara valitseda (teatavate vastastikuste kitsendustega), kummagil võib tekkida oma erivarandus, kuid kummagil abikaasal on osajagu teise abikaasa varandusest, kusjuures vara jaotamisel abielu lõppemise korral saab kumbki abikaasa $\frac{1}{2}$ varandusest (Soomes puhasvarast, Rootsis kogu varandusest).

See seisukord oma lõpptulemuselt on sarnane B.E.S. ettenähtud varaühisusele (Gütergemeinschaft), kus abielu lõppemisel abikaasa saab omale $\frac{1}{2}$ varandusest, kuna tal abielukestel oli eeldatav kaasomandus selles osas (Narva linna sead.) -

Eelnõu on loonud 4 liiki varasüsteeme ja ühenduses sellega vara mõisted: erivara, abiollutoodud vara, kaasavara, abieluvara, ühisvara, lahusvara. Igale ühele neist on antud oma mõiste ja efekt varandusliste vahetõrgete väljakujunemisel. Peale selle on võimaldatud veel muudatusi tuua abikaasade varavahetõrgetes abielulepingute kaudu.

Eelnõusse on võetud vana rooma dotalsüsteem ja ka kaasavara süsteem, millega on rikutud süsteemi põhimõtete ühtlust.

Seejuures oleks küllalaldane, kui oleks väljatõrgetatud üks normaalne ja vastuvõetav süsteem, ilma et oleks tarvilik olnud luua veel kõrvalsüsteeme. Kui need kõrvalsüsteemid siiski peaks püsima jädma, siis tuleks aga abielulepingute sõlmimist piirata ainult nende süsteemidega.

Normaal süsteemi väljatõrgetamisel tuleks lähtuda seisukohatadest: 1) et selles oleks põhimõtete ühtlus läbi viidud; 2) et süsteem oleks võimalikult lihtne; 3) et ta lahendaks abikaasade varandusliste õiguste käsitamise ja 4) et ta lahendaks küsimuse, kellele kuulub abieluvarandus.

Kõiki neid küsimusi puudutades ei saa mööda minna tähendusest, et abielu on ühiskondliku korra algrakukene, ja et oma sotsiaalset ülesannet täita, peab ta olema harmooniline; ei saa teda ette kujutada mingisuguse konfliktide pesana. Seepärast tuleb ka silmaspidada, et seadus võimaldaks sarnase harmoonilise perekonnaelu arenemise. Ei saa enesele ette kujutada perekonda, kus pööratakse ühe või teise abikaasa poolt kohtute poole igasuguste mõtete lahkunekute puhul. See võiks ainult siis aset leida, kui üks abikaasast ei ole suuteline oma ülesandeid täitma. Et mõlemad abikaasad oleksid kõikides küsimustes üheõiguslised, seda ei saaks seaduse järele lubada, vaid see peaks olema kooskõlas ja olenema nendest ülesannetest ja kohuste ulatusest, mis abikaasadel tuleb abielulise kooselu

suktes täita. Ülesanded ja kohustused tingivad ka vastutuse, ja seepärast on ka seadustikud, kus abielumehele on pandud rohkem kohustusi, temale ka suuremaid õigusi andnud abielulise koostelamisest tingitud küsimuste lahendamisel (B.E.S., B.G.B. jne.).

Varandusliste vahekorradade korraldamisel tuleks pooldada seisukohta, et kummagil abikaasal oleks mõttelises osas kaasomanduse õigus abielu vara peale, mille efekt seisaks selles, et ta abielu lõppemisel omandab kindla osa varandusest, seejuures võiks kaalumisele tulla küsimus, kas seda osa isegi mitte säilitada varandustele nõudmiste pööramise korral kolmandate isikute poolt abielu kestvuse ajal.

Ülaltoodud kaalutlustel ei ole põhjust lähemalt peatuda teiste abieluvara süsteemide juures, millel on subsidiaarne iseloom ja millest ükski ei lahenda rahuldavalt abieluvaranduse normaal süsteemi küsimust.

Eestkoste ja hooldamine.

Eestkoste instituudi juures on suuremalt osalt kinnipeetud B.E.S. normidest, kuid siin on tehtud siiski ka muudatusi. Allpool on äramärgitud lahkumineku kohtivast seadustest, mis ei ole eelnõu seletuskirjas põhjendatud.

Kehtiv seadus nägi ette, et kinnisvarade võõrandamise ja koormamise puhul tuli hoolekande kohtu (valla-, alevi, linna-vaestelastekohtu) otsus esitada kinnitamiseks järelvalve kohtule (ringkonnakohtu I a. ja II a.). Eelnõu sisaldab vaid ühe määruse (§ 470 II 1.), et kui müüdava kinnisvara seaduslik hind pärandusloivu määramiseks ületab 1000 krooni, tuleb toimetus ühes hoolekande kohtu otsusega esitada loa saamiseks ka veel järelvalve kohtule. Kinnisvara võlgadega koormamise korral ja ka teistel juhtudel, kus kinnisvara võõrandatakse, ei ole järelvalve kohtu luba tarvis. Kui asuda seisukohale, et kinnis-

vara võõrandamise puhul on tarvilik ka järelvalve kohtu luba, tuleb puht järjekindluse mõttes laiendada seda igasuguste kinnisvara võõrandamiste peale (ka pantimine, servituutidega koormamine jne.). Eelnõu järele oleks see nõuetav ainult ostumüügi lepingu sõlmimise korral. Seadus tunneb aga ka teisi kinnisvara võõrandamise viise, mille tagajärjel kinnisvara osaliselt või sootu võib oma väärtuse kaotada. Täiesti vastuvõtmatu on eelnõu selles osas, et järelvalve kohtu luba on tarvilik kui kinnisvara seaduslik hind pärandusloivu määramiseks ületab 1000 krooni. Pärandusloivu väljaarvestamine on väga keeruline protseduur, ning võib siinkohal nentida, et pärandusemaks ei saa igakord sugugi väljaarvestatud vastavalt kinnisvara tegelikule väärtusele, vaid kujuneb sagedasti juhuslikuks (hooned tule vastu kinnitamata, kinnisvara fiktiivvõlgadega koormatud jne.). Ei ole seepärast mingit loogilist alust eestkostja ja hoolekande kohtu togevust siduda säärase juhusliku ja kaudse hindamisega, kuna eelnõu mõte on selles, et kinnisvarad, mille tegelik väärtus ületab teatava summa, ei või müüdnud saada ilma järelvalve kohtu loata. Iga eestkoste all oleva isiku kinnisvara väärtuse kohta on ja peavad andmed hoolekande kohtus olema, see on eestkätt tarvilik järelvalve teostamiseks eestkostja üle; ei ole seepärast põhjust kinnisvara väärtuse väljaarvamisel tarvitada sarnast kasuistlist teed nagu see on pärandusemaksu suurus. Tuleks kindlaks määrata teatav väärtuse alammäär ja see paigutada tsiviilseadustikku. See oleks ka lihtsam nii kohtutele kui ka eestkostjatele ning ei teeks viimaste sammusid olenevaks kõrvalisest seadusest, nagu seda on pärandusemaksuseadus tsiviilseadustiku suhtes.

Eelnõus on tarvitatud väljendust „järelvalve kohus“, sellega on tahetud, kui arvestada kehtiva seadusega, tähistada ringkonnakohut. Maksva seaduse järele teostab ringkonnakohus

järelvalvet valla ja alevi vaestelastekohtute üle, kuna ringkonnakohtul puudub järelvalve õigus linna vaestelastekohtute suhtes (vrđl.vallakohtu sead., Kubermangu sead., Riigikohtu üldk.ots.). Linna vaestelastekohtud esitavad omad otsused ringkonnakohtule kinnitamiseks ja teatavad konkreet küsimused võivad ka kaebuste alusel tulla ringkonnakohtu lahendada. Seejuures aga puuduvad ringkonnakohtul järelvalve õigused, sarnasena, nagu nad on mõeldavad järelvalve asutuse kohta, linna vaestelastekohtute suhtes täiesti. Selle tagajärjel on tekkinud dualism, kus üht liiki hoolekande kohtute üle kuulub järelvalve õigus kohtuasutustele, teiste kohta aga administratiivasutustele.

Sarnane seisukord ei võimalda pidada hoolekande kohtute üle tarvilist valvet, ei võimalda ühtlustada kõikide hoolekande kohtute tegevust ning ei võimalda ka tarbekorral kõrvaldada neid seadusest kõrvalekaldumisi, mis linna hoolekande kohtutes võivad ette tulla. Hoolekande kohtutele (ka linna omadele) tahetakse uue tsiviilseadustikuga panna lisaks terve rida uusi ülesandeid, mis nende tegevuse laiendavad ning keerulisemaks muudavad. See nõuab kahtlemata juhtnööride andmist nende tegevuses. Ei ole mõeldav, et need juhtnöörid üht ja sama liiki asutustele antakse paralleelselt nii kohtu kui ka administratiivasutuste poolt, pealegi kus nad peaksid lahendada samu küsimusi. Kõige selle tõttu muutub akuutseks küsimus, et seaduseandja peaks lahendama ka järelvalve teostamise küsimuse linna hoolekande kohtute kohta ja see oleks mõeldav vaid selles mõttes, et järelvalve õigus pannakse vastavatele ringkonnakohtutele.

Siinkohal olgu tähendatud, et enne Kubermangu sead.maksma panekut allusid linna vaestelaste kohtud järelvalve korras ka

kohtuasutustele - magistraatidele, Liivimaal - Riia õuekohtule, Eestimaal - teatavate kitsendustega ülem maakohtule (vrdl. Provinzialrecht der Ostseegouvernements. Behördenverfassung §§ 311 p.4 ja 860 p.9).

Pärandusõigus.

Pärandusõiguse eelnõu juures on aset leidnud suured muudatused võrreldes kehtivate seadustega. On tulnud nimelt kaotada see partikularism, mis oli maksev kohalikkude seaduste näol. Eelnõu näeb ette ühtlase pärandusõiguse kogu riigi territooriumil, kuid seejuures ei ole tema lähtunud otsekohe meil maksvatest pärandus õiguse süsteemidest, vaid on loonud palju uusi norme.

Üksikute normide juures, mis paistavad olevat vastuvõetavad või üleliigsed on allpool lähemalt peatatud.

Pärimine seaduse järgi.

Pärimise järjekord.

Sugulaste pärimisele kutsumise aluseks on eelnõus võetud n n.tüvede süsteem. Pärimisele kutsutakse kõige pealt pärandusejätja alanejad (§ 547), teises järjekorras-vanemad ja nende alanejad (§ 548), kolmandas järjekorras vanavanemad ja nende alanejad (§ 549) ja neljandas-vanavanemate vanemad ja nende alanejad (§ 551). Seejuures, kui vanematost, vanavanematost jne. on mõlemad elus, pärivad nad kokku terve päranduse, on üks või mõlemad neist surnud, astuvad surnu asemele tema alanejad. Vanavanemate vanematega ja nende alanejatoga lõpeb veresugulaste seadusejärgne pärimisõigus.

Nende uute normide juures lähemalt peatudes tuleb tähendada, et kehtiva õiguse järele maksab meil osaliselt Rooma õigusel osalt aga ka tüvede süsteemil põhjenev pärimise järjekord, mis väljendust leiab ka sugulusvahetuste äramääramisel

(B.E.S. §§ 248, 249, 246, 250). Üldjoontes vastab sugulaste pärimine Nov. 118, kuid kohalikud seadused teevad sellest erandeid. Eriti seal, kus rootsi seadused on mõjutanud meie seaduste kujunemist, on märgata tüvede süsteemi põhimõtte läbiviimist. Kehtiva vene tsiviil sead. järele (§ 1111, 1121) kutsutakse pärimisele esimeses järjekorras alanejad nende puudumisel aga sugulased külgjoontes, kusjuures lähemad sugulased tõrjuvad kaugemad välja. Ühes Rooma õiguse põhimõtetega maksavad seega meil ka tüvede süsteemi põhimõtted, kuid segatuna Rooma õiguse põhimõtetega. Dominiceriv tähendus on siiski Rooma õiguse põhimõtetel.

Sarnastel tingimustel ei oleks otstarbekas pärimise järjekorra äramääramisel aluseks võtta Saksa ja Helveetsia seadustikkude eskujul tüvede süsteemi, kuna meil levinenum on Rooma õiguse pärimise kord, missuguse korra alusel uute ja ühtlaste normide maksmapanek ei tekitaks niisuurit murrangut, kui saksapärase tüvede süsteemi kehtima hakkamine.

Abikaasade pärimisõigus (§ 553 ja j.) ei ole eelnõus seevõrd selgelt äramääratud, et pärimisnormide rakendamisel vara-sootis- ja teiste abikaasade varavahekordade juures ei teki arusaamatusi.

§ 557 juures võiks tulla kaalumisele omavalitsuste pärimisõigus pärijata jäänud varanduste suhtes.

Saksa ja Helveetsia õiguste põhimõtete läbiviimise puhul pärandusõiguse alal tuleks siinkohal puudutada üht põhimõtet, mis kül osaliselt rikub pärijate üheõiguslikkust, kuid mis meie olukorras oma iseloomu ja tagajärgede poolest on siiski väärt, et selle juures peatuda. Mõeldud on n.n. „Anorbenrecht“ (H. §§ 617-621). See on pärimisõigus väikepõllupidajate juures kus üks pärijatest, kes pärib pärandusejätja põllumajapidamise,

asetatakse võrreldes teiste kaaspärijatega paremasse seisukorda-saab pärandusejätja talu ühes tarviliku inventariga odavamalt hinnaga kui selle turuväärtus või saab suurema päranduse osa kui kaaspärijad.

See norm on kehtima pandud selleks, et võimaldada põllumajapidamistel elujõulistena eksisteerida ka peale omaniku surma tema pärija käes. Samuti takistab see (osaliselt) põllumajanduse üksuste partsellermist liig voikseteks ning seega elujõuetuteks üksusteks.

Vaadeldes meie kohtute tegevust päranduste jagamise alal tuleb konstateerida võrdlemisi sagedast pärijate kohtu poolt pööramisi põllumajandusliste üksuste jagamise pärast. Protsentuaalselt on palju sarnaseid talusid, mida võimatu on nende veiksuse või pärijate rohkuse tõttu reaalselt osadesse ära jagada. Kohtul jääb vaid üle sarnased talud määrata avalikule enampakkumisele, kus need lähevad uutesse kättesse ja väga sagedasti alla nende tegeliku väärtuse. Sarnastel puhkudel on pärijate üheõigusluse põhimõtte kahtlemata vormiliselt kaitstud, kuid tegelikult saavad nad siiski varanduse osade eest vähem, kui nende tegelik väärtus on.

Teiseks ei tee kehtiv seadus mingit takistust talude tükeldamiseks. Selle tagajärjel võib tekkida seisukord kus iga üksik pärija saab seevõrra veikse reaalselt osa, et see ei võimalda selle üksuse iseseisva talundina kasutamist.

Mõlematel ettetoodud juhtudel on silmaspeetud üheõigusluse põhimõtet, kuid selle tagajärjel on siiski pärijate huvid kannatanud.

Oleks seepärast soovitatav, et võetaks kaalumisele n.n. Anerbenrecht'i põhimõtete maksmapanek uues tsiviilseadustikus ka selles mõttes, et põllumajandusliste üksuste reaalosadesse

jagamise puhul päranduse jagamise korras oleks võimalik suurema määral osa saajat eesõigustada teiste pärijate ees.

Ka ei võiks lubada põllumajandusliste üksuste jagamist liig veiksoteks osadeks.

Abikaasade pärimise juures peatudes tuleb tähendada, et eelnõu kaotab ära lese vara kasutamise õiguse. Nii linna kui ka maaseaduste järele (ka talurahva seadused) jäeti lesele kas piiramatu või piiratud abielu vara edasikasutamise õigus. See seaduse norm on meie õiguskorda juurdunud ning ei oleks ratsionaalne seda sootuks kaotada, pealegi kus isegi eelnõus ettenähtud abikaasade varavahekordade juures on võimalik seda ilma süsteemi rikkumata säilitada.

See võimaldaks ka jääda lähemale praegu maksvatele põhimõtetele.

Pärija õigused ja kohused.

Eelnõu § 768 järele lähevad päranduse vastuvõtmisega iseenesest pärijale üle kõik pärandaja õigused ja kohused, kuiwõrd nad ei kustu pärandaja isikuga, ning § 775 järele kannab pärija päranduse võlad. Pärija on kehustatud, kui temale üleläänud pärandusest võlanõuete rahuldamiseks ei jätku, võlausaldajaid rahuldama ka oma enese varast.

Tsiviilseadustiku eelnõu on seega omaks võtnud kehtiva B.E.S. põhimõtte pärija vastutuse kohta oma isikliku varandusega pärandaja võlgade eest (B.E.S. § 2639 ja j.), jätab aga õiguse, samuti kui B.E.S., pärijal tarvitada beneficium inventarii.

Peatudes kehtiva B.E.S. juures, tuleb konstateerida, et terve rida pärijaid on erandatud seaduse jõul vastutusest oma varandusega pärandaja võlgade eest (vrd. B.E.S. § 1737, 1750, 1755, 1758, 1764, 1766, 1827, 1835, 1843, 1855, 1866, 2650, 2656, 3280,

4414,4448). Üldreeglina maksab B.E.S. § 2656 mille järele on heausklik pärija vastutav ainult saadud päranduse ulatuses, peale selle veel terve rida erandeid, mis väljendatud üllemaltähendatud paragrahvides. Seega on kehtiva B.E.S. järele pärija vastutus oma varandusega võrdlemisi piiratud hulgaliste erandite tõttu. Ka talurahva seadused piirasid seda vastutust. Eelnõu pannes maksma pärija vastutuse § 768 ja 775 ettenähtud ulatuses laiendab seda vastutust, on kaotanud erandid, kuid eelnõu seletuskirjas ei ole lähemalt äratähendatud neid motive, mis andsid tõuke pärijate seisundi raskendamiseks. Siin võiks olla mõõduandev vaid üks väide, et pärijal on õigus vabaneda vastutusest inventari õiguse tarvitamisega.

Selle väite puhul olgu tähendatud, et vaevalt leidub isikut, kes teades, et tal pärandi vastuvõtmise puhul tuleb oma omase varandusega katta pärandil lasuvad võlad, võtaks pärandi vastu ilma inventari õiguse tarvitamiseta. Kui aga peaksid leiduma isikud, kes seda teadlikult teevad, siis tuleb uskuda, et nad on valmis ka vabatahtlikult pärandaja võlgasid tasuma.

Seega võib tegelikult aset leida pärija vastutus oma varandusega (ultra vires hereditatis) vaid juhtudel kus pärija on teadlik olnud, et pärandajal ei ole võlgasid, mis ületaksid tema varanduse kuid hiljem on selgunud siiski vastupidine. Sarnasel juhul võib kehtiva seaduse alusel (B.E.S. § 2656) pärija ennast kaitsta oma hea usuga ja vastutab ainult saadud pärandi ulatuses. On ka arusaadav, et kaugematel sugulastel, sagedasti ka perekonnaliikmeil, pole üldse teada võlgade olemasolu, mis annaks neile põhjuse tarvitada inventari õigust. Siinkohal tuleb veel tähendada, et ka kohtuliku proklaani korral ei saa selget ülovaadet pärandaja võlgadest, sest need nõudmised mis on pärandaja eluajal kohtulikult lahendatud, kuid

täitmine nende järele ei ole veel lõppenud, ei kuulu proklaami korras ülesandmisele. Seega iga ettevaatlik pärija saab tarvitama inventari õigust. Eelnõus väljendatud põhimõtete tõttu võib see osutada paratamatuks.

Uuema aja õigusteadlises kirjanduses on ka sõna võetud pärija oma varandusega vastutuse kaotamise poolt ja ka mõne uuema seaduseandluse poolt on see seisukoht tunnustatud (S.S. S.R., Brasiilia 1916.a. tsiv.sead.).

Ülaltoodud kaalutlustel tuleb asuda seisukohale, et uues tsiviilseadustikus tuleks pärija vastutus pärandaja võlgade eest määrata ainult saadud pärandi ulatuses.

Võiks tulla veel kõne alla pärandaja kreditoride huvide kaitse seisukoht, kuid see ei saa olla kaaluv, sest teoreetiliselt ei oleks saanud pärandaja neid ka rohkemal määral rahuldada kui tal varandust oli, tema kohustuste üleminek pärijale pärandaks pärandaja kreditoride seisukorda, kuid pärija enese kreditoride seisukord muutuks halvemaks. Puht loogiliselt ei oleks mingit alust pärija enese kreditoride huvisid ohverdada pärandaja kreditori omadele ainult seepärast, et pärija päranduse vastu võttis.

Kui kaotada pärija vastutus oma varandusega võiksid kaalumisele tulla korrektiivid proklaami korras selles suunas, et kreditorid ei kaotaks absoluutselt võimalust omi nõuete rahuldamiseks peale proklaami aja möödumise.

Asiõigus.

Valdus.

Eelnõu § 850 järele on asja valdajaks see, kellel on tegelik võim asja üle. § 857 järele aga võib asja valdust omandada ilma üleandmiseta, kui kolmas isik või võõrandaja ise jääb asja valdama erilise õigusvahekorra alusel. Käesoleval

juhul on § 857 määrus vastolus nii § 850 kui ka § 852-ga, sest viimase alusel võib asjal olla ainult kaudne valdaja ja otsene valdaja, viimane on aga ajutine. § 857 nõuab seepärast täpsemat redaktsiooni, et kõrvaldada mainitud vastolu. (§ 857 põhjendab H. § 924,350 ja 852 aga B.E.S.).

Valduse kaitse suhtes ei ole eelnõu määritletud konfliktide lahendamise otsese valdaja ja kauäse valdaja vahel. Selles küsimuses seaduse rakendamisel tuleks asuda otsekohe seaduse interpreteerimisele. Samuti ei määra eelnõu kindlaks kas omanik-kaudne valdaja võib valduse ennistamise nõude vastu vaielda omandusõiguse alusel (näit. esitades vastava vastunõude). Kehtivas B.E.S. on need küsimused seoses kohtupraktikaga lahendatud ja nimelt selles mõttes, et rikutud valduse ennistamise nõue võib esitatud saada ka omaniku vastu ning viimane ei saa selle nõudmise vastu vaielda omanduse õiguse alusel. Rikutud valdus saab igal juhul ennistatud, kuna pärast juba omanik võib oma õigused vastava nõude esitamisega jälule seada.

Peatudes eelnõu § 867 juures tuleb tähendada, et selle redaktsioon laseb ennast sarnaselt tõlgendada, et omanik võib rikutud valduse ennistamise nõudmise vastu vaielda ka oma omandusõigust ette tuues, kuna lubamatu omavoli mõiste on lähemalt määritlemata. Eelnõu selle osa üldmõttest võib siiski eeldada, et sarnast normi ei ole tahetud maksma panna, kuid et ärahoida sellel alal võimalikke arusaamatusi oleks seaduse täpsem redaktsioon tarvilik.

§ 875 järele on kinnistusraamatusse kantud kinnisasja suhtes õiguse oletus ja tagasinõudmise õigus ainult sellel valdajal, kes kinnistusraamatusse kantud. Juhul kui kinnisvara valdus on aga omavoline ja seadusevastane, omanik ei ole en-

nast veel kinnistusraamatutesse saanud sissekanda või on sissekandmiseks olemas takistused (juhud, mis võivad aset leida näit. pärimise korral), ei saaks isik, kes on saanud omarduse õiguse kinnisvarale (kuid kinnistusraamatusse kandmata) omi õigusi kinnisvara suhtes maksma panna. Samuti võib see määrus tekitada arusaamatusi konflikti puhul otsese valdaja ja kaudse valdaja (omaniku)vahel. § 875 on sissevõetud Helveetia ts. õigusest (§ 937), kuid eelnõu seletuskirjas ei ole selle rakendamise ja teiste määrustega kooskõlastamise suhtes mingeid motiive äratoodud. B.E.S. on see norm võõras.

Kinnistusraamat.

Kinnistusraamatud peavad andma selge ja täpse ülevaate kinnisvara juriidilisest ja majanduslisest seisundist. Seepärast kehtiva seaduse järele märgitakse neis ära kinnisvara asukoht ja koosseis, kes on tema omanik, missugused kolmandate isikute asiõigused teda koormavad, missugused reaalkoormatused on temal ning missugused nõude õigused on tema suhtes kolmandatel isikutel. Eelnõus on ettenähtud eripeatükk kinnistusraamatu kohta kuid selles peatükis ei leidu vastust küsimusele, missugused sissekanded tulevad kinnistusraamatutes teha. § 876 väljendab vaid, et õiguste kohta kinnisasjade peale peetakse kinnistusraamatut. Suure tähtsusega on asjaolu, missugune juriidiline efekt on ühe või teise õiguse sissekandmisel kinnistusraamatusse, seepärast tuleks eelnõus ettenäha, missugused õigused peavad ja missugused võivad sissekantud saada, samuti tuleks täpselt äramäärata ka nende sissekannete juriidiline efekt. Suureks takistuseks selles küsimuses seisukoha võtmisel on asjaolu, et puudub nõudeõiguse eelnõu, seepärast tuleb piirduda siinkohal vaid sooviavaldusega, et ülemaltähendatud küsimusi ei lahendataks eriseadusega, vaid vastavad

määrused saaksid kantud Tsiviilseadustikku.

Üksikasjalikult käesoleva peatüki juures peatudes tuleb tähendada järgmist:

§ 889 näeb ette, et kuni kinnistamiseni on õigusliku tehingu alusel asiõiguse omandajal võõrandaja vastu ainult isiklik nõude õigus. Nõudmine on sihitud kinnistamise teostamisele. Kehtiv seadus (B.E.S. § 3014,3209 ja j.) näeb ette, et säärasel juhul on asiõiguse omandajal, võõrandaja vastu isiklik nõude õigus ja see võib sihitud olla kas lepingu täitmiseks või lepingu tühistamiseks. Ka eelnõu kohaselt võivad tekkida seisukorrad, kus osutub paratamatuks või tarvilikuks nõuda lepingu tühistamist, ei oleks seepärast soovitatav fikseerida, et nõudmine võib sihitud olla vaid kinnistamise teostamisele.

§ 898 järele kinnistusraamatusse sissekentud asiõigus võõra kinnisasja peale ei kustu selle tõttu, et kinnisasja omanik selle õiguse omandab või selle õiguse omaja omandab kinnisasja peale omandusõiguse. See määrus on eelnõusse võetud Saksa ja Ungari ts.sead.eeskujul (S. 989, U. 383).

Kehtiva seaduse järele õiguste ja kohustuste ühtelangeamise korral (confusio) kustuvad mõlemad. See mõiste on meie õiguskorda sissejuurdunud ning ei ole mingisuguseid erilisi põhjusi seda põhimõtet kaotada pealegi, kus kinnisvara uuesti võõrandamise korral võivad need õigused ja kohustused uuesti fikseeritud saada. Eelnõu seletuskirjas on selle küsimuse kohta tühik.

Omandus.

§ 901 järele on igal kaasomanikul oma murdosa kohta omaniku õigused ning kohused. Ta võib seda osa võõrandada ning pantida ja see osa vastutab ta võlgade eest. Selle murdosa võõrandamise korral on teistel kaasomanikkudel ostueelisõigus.

§ 902 aga määrab, et kaasomanduses oleva asja reaalosa võõrandamiseks on vaja kõigi kaasomanikkude nõusolek.

Juhul kui keegi on kaasomanik mõttelises osas (kinnistusraamatu järele) kuid tegelikult kokkuleppe alusel teiste kaasomanikkudega kasutab seda reaal osana, ei saaks tema ilma teiste nõusolekuta omi õigusi reaal osa kohta edasianda. Siin oleks soovitamam asuda seisukohale, et see oleks siiski võimalik kuid teistel kaasomanikkudel oleks ostuõigus. See oleks ka kooskõlas § 951 väljendatud määrusega.

§ 925 rakendamine võib tuua arusaamatusi loomade suhtes missugused on võetud erilise kaitse alla.

Kinnisomandus.

Eelnõu kaotab ära kehtivas seaduses ettenähtud igamisvalduse instituudi omandus õiguse saavutamise alusena kinnisvarade suhtes ja asendab selle kinnistusraamatu sissekannete igamisega.

Igamisvalduse alusel omandusõiguse saamine on Rooma õigusest päritud instituut, on meil vanast ajast maksev olnud; toda tunneb nii B.E.S. kui ka Vene tsiviil sead., samuti nägid seda ette talurahva seadused. Selle instituudi ära kaotamine on seega suureulatusline muudatus. Eelnõust kui ka seletuskirjast pole näha kuidas on kavatsatud korraldada neid vahetpidamata kasutanud. Kui hakab kehtima uus tsiviilseadustik eelnõus ettenähtud kujul kaotaksid need isikud oma omanduse õiguse.

Seepärast, kui tahetakse iganemisvalduse instituuti hoopis kõrvale jätta, tulevad väljatöötada ka vastavad ülemineku aja määrused.

Peatudes aga lähemalt selle küsimuse juures, tuleb nentida, et need põhjendused, mis on äratoodud seletuskirjas ei ole küllalaldased igamisvalduse instituudi täielikuks kaotamiseks, võiksid olla vaid põhjuseks teatavate korrektiivide väljatöötamiseks. Seda instituuti, kui igivana, ning meie õiguskorda juurdunud, ei ole tegeliku elu kaalutlustel otstarbekohane kaotada, sest see võib tuua ja kahtlemata toob kaasa vapustusi ning arusaamatusi. Ei ole see ka kooskõlas nende juhtnõridega, mis on olnud komisjonil tsiviilseadustiku eelnõu väljatöötamisel-nimelt, võimalikult hoiduda radikaalsetest muudatustest ning uue seadustiku väljatöötamisel aluseks võtta B.E.S.

Igamisvalduse instituudi mõte seisab selles, et kõrvaldada õiguste ebanäarasust, mis tekib sellest kui asja omanik pikema aja jooksul ei teosta omi õigusi selle suhtes, jättes asja kasutamise ja kasutamise õigused teisele isikule. Vene tsiviil seadustik nägi ette, et igamisvalduse põhjal omanikuks saada võis igaks kes kinnisasja vähemalt 10 aastat oli omanikuna vallanud ja kasutanud ilma et see valdus oleks olnud tuletatud õiguslikust alusest või oleks olnud heausuline. B.E.S. järele on aga igamisvalduse põhjal omanduse õiguse saamine rohkem kitsendatud, kuna peale kinnisasja katkestamatu valdust vähemalt 10 aasta jooksul, peab valdus olema heausuline ning tuletatud olema õiguslisest alusest. Ka välismaa seadusandlused tunnevad igamisvalduse instituuti (Prantsuse, Helveetsia, Austria ja t.), lubades isegi halvausulisel valdajal omanduse õigust saada olgugi pikema aja jooksul, kui 10 aastat.

Vaadeldes lähemalt meie kohtupraksist mainitud asjaõige suhtes tuleb konstateerida, et nende järele ei saa küll õi-

geks pidada seletuskirjas äratoodud väidet nagu muutuks kinnisomandus kindlusetuks või nagu kannataksid selle all kinnisvara omaniku huvid, sest kui kinnisasja uue omaniku huvid oleksid selle läbi kannatanud seadusevastaselt (näit. endine omanik ei teatanud faktilisest seisukorrast jne.) oleksid olnud paratamatud vähemalt kahjutasu nõude protsessid, kuid meil on terved kohturingkonnad kus ainsatki sarnast protsessi pole olnud. Kahjuks puuduvad andmed selle üle kas neid on üldse meil olnud. Et praegune kord oleks seega mingisuguseid vapustusi esile kutsunud on seega põhjendamata.

Selle vastu on aga kaitstud olnud nende isikute õiguslikud huvid, kes on heas usus kinnisasja peale omanduse õigused saanud ja kinnisasja üle 10 a. vahetpidamata omanikuna vallanud.

Kui nüüd ühel hooajal igamisvalduse institut ära kaotada tekitab see suuri segadusi, sest olles teadlikud praegu maksimatest seadustest, on isikud vaidlematult kasutanud kinnisasja heas usus ja seaduslikul alusel kui omanikud.

Kõigil neil kaalutlusil ei ole soovitatav praeguses olukorras nii kaugeleulatuvat muudatust ettevõtta vaid tuleb jääda kehtiva seaduse piiridesse tehes siin tarbekorral korrigeerimisi.

4-1518

Luuk 1-3 - *Handwritten notes*
11-184
19-618
62-188
Handwritten notes and numbers

Handwritten notes and numbers
11-184
19-618
62-188

Handwritten notes and numbers
11-184
19-618
62-188

Handwritten notes and numbers
11-184
19-618
62-188